Canadian Israelite
The first and only Jewish Weekly in the entire Dominion of Canada
Office: 823 Main St. St.-John 1454

דער קענעדער איד

Der Canader Yid
דאס ערשטע און איינציגע וואכענבלאט אין וויניפעג און אין גאנץ קענעדע
אפיס 823 מיין סט. סט.-דזשאן 1454

Vol. III. No. 5. Winnipeg, Thursday, February 1st, 1912. Price Two Cents וויניפעג, דאנערשטאג, י״ג שבט, תרע״ב.

שטאדטישע נייעס.

דער פעראיין „אידישע יוגענד״ און די ראדיקאלע שולע.

אויף דיעזער טהעמא זיינען אין „קע-נעדער איד״ אין דער לעצטער צייט ערשיענען איניגע ארטיקלען און בריעף פון פערשיעדענע מענשען מיט פערשי-דענע אנשויאונגען און מיינונגען. איי-ניגע דענקען אז א ראדיקאלע שולע וועט זיין דער גרעסטער אומגליק ווע-רענד אנדערע דענקען אז אזא שולע וועט ברענגען די גאנצע גאולה.

מיר האבען אויך געקראגען ארטיק-לען פון איינינע פראמינענטע שרייבער ארטהאדאקסען ווי ראדיקאלען פון אנדערע שטעדט. אלע זיינען מיט דער מיינונג אז די יעצטיגע סיסטעם איז ניט גוט און איז מגדל פיעלע עמי-ארצים, אבער די מיטלען וואס די שריי-בער שלאגען פאר זיינען פערשיעדען. מיר וועלען די אלע ארטיקלען דרוקען אין די נעקסטע נומערען און וועלען גערן געבען יעדען פלאץ ארויסזאגען זיין מיינונג וועגען דיעזער פראגע און נאכהער וועלען מיר אליין, קען זיין, פע-עפענטליכען א סעריע ארטיקלען בנוגע דיעזער פראגע.

די מאדאם פראגער אין וויניפעג.

מר. ב. שעפס, מענעדזשער פון קווינס טהעאטער, האט ערהאלטען א טעלעגראמע פון נויארק וואו מען איז איהם מודיע אז די מאדאם פראגער, וועלכע ווערט בעטיטולט אלס „דער נאכטיגאל פון דער אידישער ביהנע״, איז איינשטימיג מיט די קאנדישאנס וואס דאס קווינס טהעאטער האט איהר פארגעלעגט און איז מרוצה צו קומען קיין וויניפעג מיט א קאמפאני אויף איינינע גאסטראלען. די צייט און די נעמען פון די איבעריגע ארטיסטען וועלען מיר מודיע זיין אין די נעקסטע נומערען.

אין טאמפאוו, רוסלאנד, האט דער קלוב פון די פערד-גנייעג געזעלשאפט זיך ענטזאגט צו פאלגען די פאדערונג פון גובערנאטאר צו אויסשליסען אלע אידישע מיטגליעדער.

ה. וויינבערג אין וויניפעג.

דער בערימטער פאלקס רעדנער און לעקטשורער ה׳ וויינבערג וועט — ווי שוין געמעלדעט פאריגע וואך — קומען קיין וויניפעג און וועט אין קווינס האל רעדען איבער פאלגענדע טהעמאס:

1) דאנערשטאג אבענד דעם 15טען פעברואר: „די מעקנאמארא׳ס און די יוניאנס אין אמעריקא״; 2) פרייטאג אבענד דעם 16טען פעברואר: „אסימי-לאציאן און איהרע פאקטארען״; 3) זונ-טאג 2.30 נ. מ. דעם 18טען פעברואר: „די פרוי, אלס מענש און אלס פרוי״; 4) מאנטאג אב. דעם 19טען פעברואר: „דער ארבייטער רינג״.

דאס זיינען די 4 אינטערעסאנטע לעקטשורס וואס ה׳ וויינבערג וועט דא לעקטשורען. וויינבערג איז גוט בע-קאנט אין וויניפעג, זייענדיג דא מיט עטליכע יאהר צוריק האט ער זיך דא ערווארבען פיעלע פריינד און סימפא-טייזער. ער האט זיך דא בעליעבט גע-מאכט ביי זיינע אלע צוהערער און עס איז קיין ספק ניט, אז ער וועט דא אויך יעצט מאכען א פוראר. פרייז פון טי-קעטס 15 סענט פאר אלע פיער לעק-טשורס בלויז 50 סענט.

קומען קיין וויניפעג וועט ה׳ ווינ-בערג דעם 15טען פעברואר און וועט דא פערוויילען א וואך צייט.

אידישע טיפען אין דער ענגלישער ליטעראטור.

פראפעסאר אספארן וועט קומענדען זונטאג לעקטשורען אין פערביין׳ס האל איבער דער אויבענדערמאהנטער טהע-מא. דיעזער לעקטשור איז ארראנזשירט פון דעם פעראיין „אידישע יוגענד״. אז אזעלכע לעקטשורס פון אזעלכע פרא-מינענטע געלעהרטע זיינען נוצליך און ווינשענסווערטה וועט געגוג זיין דער פאקט דאס דער פעראיין האט זעהר שנעל אויספערקויפט די טיקעטס און אז זיי מחוט באנג ווארום זיי האבען קיין גרעסערע האל ניט געדונגען.

אין פעדעראלען פארלאמענט.

עטליכע וויכטיגע פראגען זיינען לעצטע וואך פערהאנדעלט געווארען אין אטאווא׳ר פארלאמענט: וועגען דער אימיגראציאן קיין קענעדא, און עטליכע אריינגעטראגענע בילס וועגען אינדוסטריעלע דיספיוטס צווישען אר-בייטער און באסעס.

וועגען דער אימיגראציאן האבען די פארשטעהער פון די „מאריטים״ פרא-ווינצען ווי נאווא סקאשיא, ניו בראנז-וויק און אנדערע, געפאדערט אז די רעגיערונג זאל אנווענדען אלע מעגליכ-קייט אויף צו ערמוטהיגען אימיגראנ-טען אז זיי זאלען קומען נאך יענע פראווינצען פונקט ווי מען רעדט זיי צו אז זיי זאלען קומען אין די וועסטערען פראווינצען. זיי האבען אויך פארגע-ווארפען דער רעגיערונג וואס אריבער 9 הונדערט טויזענד דאלאר איז בע-שטימט געווארען צו אדווערטייזען קענעדא אין אייראפא, און נאר 13 טויזענד דאלאר איז אסיגנירט געווא-רען צו אדווערטייזען די פראווינצען נאווא סקאשיא און ניו בראנזוויק, כאטש זיי פערמאגען פונקט די זעלבע נאטירליכע רייכטהימער ווי די וועס-טערן פראווינצען. די רעגיערונג האט פערשפראכען אז פון יעצט אן וועט יעדע פראווינץ בעהאנדעלט ווערען גלייך אין בעצוג דער איינוואנדערונג.

וועגען אינדוסטריעלע דיספיוטס איז אריינגעבראכט געווארען א ביל פון מר. מאקדאנאל, אז סטרייקערס זאלען ניט האבען קיין רעכט צו קריגען סטרייק בענעפיט פון זיין יוניאן, און קיין יוניאן זאל האבען א רעכט צו נעה-מען שטיצע פאר איהרע מיטגליעדער פון דעם אלגעמיינעם פובליקום; עס איז אויך אריינגעבראכט געווארען א ביל פון מר. ווערוויל אז מען זאל ער-לויבען מוזיקאנטען צו שפיעלען אום אום זונטאג, און אז וויטערס אין רעסטאראנטס זאלען האבען איין טאג רוח אין וואך.

רוסיש קענעדישע טריטי.

מר. קאפלונאוויטש האט אונז אריינ-געשיקט פאלגענדען בעריכט:

ביים רעגעלע ביזנעס מיטינג פון נ״ח פעראיין האט ער ערקלעהרט די אנ-וועזענדע דאס לויט א ידיעה אין דער „פרי פרעס״ איז דער רוסישער געזאנ-דעטער פון סט. לואיס אויף אן אפיצי-עלען וויזיט אין אטאווא און זוכט צו שליסען אן אפמאך צווישען קענעדא און רוסלאנד. ער האט דערום פארגע-שלאגען אז דער פעראיין זאל אפוינטען א קאמיטע פון 3 מענשען וואס זאל ארבייטען צוזאמען מיט אנדערע סא-סייעטיס און קאנגרעגיישאנס צו איינ-רופען א גרויסען מאסמיטינג, וואו עס זאל אויסגעארבייט ווערען א רעזאלו-ציאן און פעטיציעס אונטערגעשריבען פון דער גאנצער היגער אידישער בע-פעלקערונג און זאלען אוועקגעשיקט ווערען צו דער פעדעראלער רעגיערונג אז זי זאל האבען אין דעם אפמאך מיט רוסלאנד א פונקט דאס די אידישע געבארענע אדער נעווארענע אידישע בירגער פון קענעדא זאל א.נגעשטערט קענען קומען קיין רוסלאנד.

עס איז פערשפארט צו זאגען דאס דיזער פארשלאג איז איינשטימיג אנגע-נומען געווארען.

דעמזעלבען אבענד איז אויך ביי די בני ציון ערוועהלט געווארען א קאמי-טע פון 3 מענשען צו דעמזעלבען צוועק

אלע סאסייעטיס, שולען א. ד. ג. זיינען געבעטען צו צושיקען פאסטיל קארדס מיט זייערע נעמען און אדרע-סען צו י. קאפלאנאוויטש 536 סט. דזשאהן׳ס עוו. [פהאן סט. דזש 892] אדער צו א. אסאווסקי 509 פאראוס.

מעהר פון אלע איז א חוב אויף די בני ברית׳ זיי זאלען זיך אפגעבען מיט דיעזער זעהר וויכטיגער פראגע.

א. גלאנץ אין וויניפעג.

דער יונגער טאלאנטפאלער לעק-טשורער און שריפטשטעלער הערר א. גלאנץ וועט קומען קיין וויניפעג דעם 11טען פעברואר און וועט דא האלטען איינינע לעקטשורס.

ה׳ גלאנץ איז אונז בעקאנט פון זיינע בעלעהרענדע ארטיקלען געדרוקט אין פערשיעדענע אויסגאבען, פון וועלכע עס איז צו זעהן דאס ער איז א גוט אינטעליגענטע פערזאן. ווי מען גיט אונז איבער האט ה׳ גלאנץ זעהר אויס-גענומען אלס לעקטשורער איבעראל וואו ער איז געוועזען.

וועגען אויסקויפען די „בני ציון״ שוהל.

ביי מר. א. טשערניאק איז פאריגען זונטאג אפגעהאלטען געווארען א מי-טינג וואו מען האט ארומגערעדט די פראגע וועגען ניט דערלאזען פערקוי-פען די בני ציון שוהל. מר. א. מילמוט האט ניט דערלאזט אזא חלול השם און האט געקויפט די שוהל. יעצט איז בע-שלאסען געווארען צו פערקויפען שערס [1 דאלאר פער שער] אום אומצוקעה-רען מר. מילמוטען זיין געלד און די שוהל זאל געהערען דער שטאדט.

סיטי פאוער פלענט אהן א מענעדזשמענט.

צוליעב א סכסוך וואס האט אויסגע-בראכען צווישען דעם מענעדזשער פון סיטי פאיער פלענט און די באארד אף קאנטראל האט מר. ראזמאן דער מע-נעדזשער אריינגעשיקט אין סיטי האל זיין רעזיגניישאן. און צוליעב דיעזער פאסירונג האבען די איבעריגע דריי אינזשיניערען און אסיסטענט מענע-דזשערס אויך אריינגעשיקט זייער רע-זיגניישאן. די רעזיגניישאנס זיינען באלד אנגענומען געווארען.

ביז יעצט איז איינגעפיקסט געווא-רען עלעקטריק בעלייכטונג פון דעם סיטי פלענט אין 5,028 הייזער, נייע אפליקיישאנס זיינען אנגעקומען 5195.

אידען האבען אבגעהיט די שפראך

דינסטאג אבענד האט דער קאטוילי-שער ארצבישאפ לאנגעוואן געהאלטען א רעדע אין סט, באניפאס פאר די פראנצויזען ווי נויטווענדיג עס איז פאר זיי צו אבהיטען זייער מוטער שפראך, פראנצויזיש. ער האט זיי אויפגעצייגט דורך דער געשיכטע ווי די אידען וואס ווערען אזוי שרעקליך אונטערדריקט, זייט זיי האבען פערלארען זייער לאנד, האבען דאך ניט פערגעסען אין זייער שפראך. די פראנצויזען — האט ער געזאגט — דארפען זיך לערנען פון די אידען און ניט פערנאכלעסיגען זייער שפראך.

פעטיציאן צום סיטי קאנסול פאר סינגעל טעקס

דינסטאג איז געקומען א דעפוטאציע פון הינע בירגער צום סיטי קאונסיל מיט א פעטיציאן אז עס זאל איינגע-פיהרט ווערען אין וויניפעג סינגעל טעקס אויף הייזער און אויף לאנד. די פעטיציאן לויטעט: „מיר רעקאמענדי-רען אז דער ביזנעס טעקס זאל אבגע-שאפט ווערען און אנשטאט דעם איינ-פיהרען אז בילדינגס זאלען געטעקסט ווערען 50 פראצענט נאך זייער ווערטה אין 1913 און אין 1914 זאלען זיי גע-טעקסט ווערען מיט 25 פראצענט נאך זייער ווערטה און אין 1915 זאל גע-מאכט ווערען טעקס פאר די ווערטה פון לאנד; מיר פאדערען — זאגען זיי ווייטער אין דער פעטיציאן — אז עס זאל באלד געגומען ווערען מיטלען צו פערווירקליכען דיעזע ארבייט, מיר גלויבען, אז די טעקסעס אין דער יעצ-טיגער פארם שאדעט די ביזנעס, א נייער סיסטעם פון טעקסעס נאך די ווערטה פון לאנד וועט פערשאפען פיעל בעשעפטיגונג פאר ארבייטער און וועט מאכען פראספעריטי פאר דער גאנצער שטאדט״.

מעיאר וואהו האט דער דעפוטאציע פערזיכערט אז זייער פערלאנג וועט באלד איבערגעגעבען ווערען צו דער „געזעצגעבונג קאמיטע״.

וועגען פערשעהנערען די שטאדט.

די קאמיטע פאר מאכען שעהנער די שטאדט וויניפעג דורך פלאנצען בוי-מער און פארקס, האט אריינגעבראכט א רעפארט צום סיטי קאנסול און גע-פאדערט אז עס זאל בעשטימט ווערען 15 טויזענד דאלאר צו דיעזען צוועק. דער פארשלאג איז ניעדער געשטימט געווארען, ווייל — ערקלעהרען די שטאדט טאטעס — עס פעהלען נאך אויס אין פיעלע גאסען סוערס און וואסער פייפס און דערפאר קען מען ניט געבען קיין געלד אויף פערשעהנע-רען די שטאדט, די ערשטע זיינען פיעל נויטיגער. אם ענדע זיינען 3 טויזענד דאלאר דאך בעווילינט געווארען פאר דער קאמיטע צו אנגעהן מיט איהר ארבייט.

סיטי קאנסול נעהמט אן דעם פאר-שלאג פון דער קאר קאמפאני.

דער פארשלאג פון דער קאר קאמ-פאניע אז אנשטאט וואס עס זאלען לויפען קארס א גאנצע נאכט, זאל די קאמפאניע געהמען פון 12 ביז 2 אוהר ביי נאכט סינגעל פעיר איז איינשטימיג אנגענומען געווארען אין סיטי האל.

ווי דער „איווונינג סיטיזען״ פון אטא-ווא מעלדעט האבען די נאציאנאליס-טען בעשלאסען צו אונטערשטיצען די באָרדען רעגיערונג אז קענעדא זאל האבען קיין בעזונדער פלאט. אין דעם לעצטען פעדעראלען קאמפיין האט די נייווי פראגע געשפיעלט א גרויסע רא-לע אין דער פראווינץ אף קוויבעק און פראנצויזישע נאציאנאליסטען זיינען צופריעדען וואס די פאליסי פון פריהע-ריגער רעגיערונג ווערט ערוּוארפען.

אויב איהר ווילט

האבען א גוטען מאהלצייט פון פרישע און געזונדע מאכלים,
דאן קומט אין
„דהי יוראפען קאמערשיעל רעסטאראנט״,
וועלכער איז יעצט אונטער דאס מענעדזשמענט פון
סעמועל לאוב אנשטאט אייזיקאוויטש.

מיר האבען יעצט א נייע קעכין וועלכע מאכט די בעסטע מאכלים אויסגעצייכענט און איהר וועט געוויס זיין צופריעדען.

אויך קענט איהר קריגען צו יעדע צייט בעקוועמע און ליכטיגע רומס פאר א גאנץ בילינען פרייז. קומט און איבערצייגט אייך.

מיט אכטונג סעמועל לאוב.

34 Martha Street Phone Main 4750

מיר האבען די עהרע אונזערע פריינדע בעקאנט צו מאכען, דאס מיר האבען שוין א גרויס טהייל פון אונזער ספרינג סטאק אריינגעקראגען. אונזערע קויפערס האבען אין די לעצטע 5 וואכען געמאכט א רייזע אין די סטייטס און איסטערן קענעדא דורכגעפאהרען און אונז צוגעשיקט גרויסע בארגיינס. קומט גלייך צו אונז! גיט ניט קיין אנדערע די געלעגענהייט דאס בעסטע אויסצוכאפען.

THE MERCHANT'S BARGAIN CENTRE
SURES, NOZICK & CO. Winnipeg 637 Main Street Edmonton 141 Haward Street
Wholesale Clothing, Shirts, Socks, Ties, Suspenders, Shoes, Dry Goods, Etc.

ל. סאלאדאף עלעקטרישן
בעראטהונג פאר פאוער און עלעק-טריק. פהאנס, בעלס און אלארמס איינגעפיקסט.
פהאן סט. דזשאן 1958
רעז. פהאן סט, דזשאן 1603
אפיס 522 סעלקירק עוו. רעז. 526 סעלקירק.

ווער עס איז הונגעריג
געהט אוועק זאט פון
ווארשויער רעסטאראנט
55 מארטהא סטריט
פהאן מיין 8451 ד. ליווי, פראפ.

איך מאך בעקאנט צו אלע וויניפעגער אידען אז איך האב ערהאלטען פערשידענע
40 פערד
קליינע און גרויסע
און פערקויף פערד מיט דער בעסטער גאראנטי און סאטיספעקשאן. ביז נאך 24 שעה אויב איהר געפינט א חסרון אין דעם פערד, נעהם איך איהם צוריק. מיין סטייבעל איז אין 536 קינג סטריט, קאר. פלארא עוועניו.
וועסטערן עקסטשענדזש ישראל לעווין
רעזידענס טעלעפאן סט. דזשאהן 1848

קיין אורזאכע
איהר האט ניט קיין אורזאכע ווארום איהר זאלט ניט נוצען מר. נ. סעגאל׳ס ברויט. דאס איז די איינציגע אידישע בעקעריי וואו אלעס ווערט געמאכט אויף דעם ריינסטען אופן פון דעם בעס-טען מעהל, אין יעדער צייט קענט איהר אליין אריינקומען און זעהען ווי מר. סעגאל גיט זיך די מיה אז דאס ריינקייט ביים באקען זאל אפגעהיט ווערען און דאס מעהל וואס ער קויפט זאל זיין פון דאס בעסטע און שעהנסטע. פרישע און גוט געבאקענע חלות אדער ברויט קריגט איהר צו יעדער צייט. פראבירט איינמאל און איהר וועט בליי-בען א שטענדיגער קונה ביי
N. SEGAL
510 Selkirk Ave.

ALLOWAY & CHAMPION, BANKERS & BROKERS

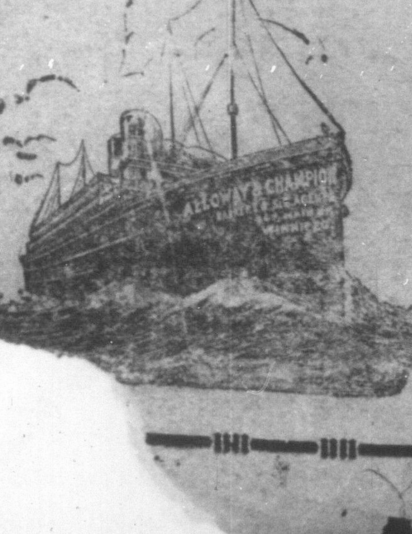

אויב איהר דענקט אהיים צו פאהרען!
עס מאכט ניט אויס מיט וועלכער שיף, מיר קענען אייך צופרידענ-שטעלען. מיר זענען אגענטען פאר די גרעסטע און בעסטע שנעלשיף קאמפאניעס. אונזערע אידישע בעאמטע שטעלען זיך גערן צו אייער דינסט און וועלען אייך געבען אלע אויסקינפטע וועגען אייער רייזע.
מיר האלטען שטענדיג אין אונזערע קאסע איין גרויסע סומע רוסישע, עסטרייכישע און פרעמדע געלדער וועלכע מיר פערקויפען צו די מעסיגסטע פרייזען. מיר שיקען געלד שנעל און זיכער איבער דער גאנצער וועלט.
אללאווע און טשאמפיאן
667 MAIN STREET

שבת אויבס.

ווי אזוי צו ווערען א גדול

חוצפה, מיינע פריינד, און איהר וועט זיין דער גרעסטער פון די גרעסטע, דער קלונסטער פון די קלונסטע. איהר דארפט ניט וויסען אדער פערשטעהן, לערנען אדער לעזען. איהר מענט זיין קלוג ווי א פראפעק, וועט דאס אייך ניט שטערען צו ווערען א גדול אין וויניפעג.

אויב איהר קומט פון רוסלאנד און די רוסישע רעגירונג האט אייך פערשיקט אין סיביר פאר שרייען אין ארבעל ,גיעדער מיט דער זעלבסטהערשונג׳, זייט איהר דער גליקליכסטער מענש. איהר קענט דערצעהלען פון דעם קאמפף, פון יענע אפפער וואס איהר האט געבראכט פאר אונז ארימע שעפעלעך, ווי איהר זייט קוים מיט׳ן לעבען אנטלאפען פון סיביר אויף אן עק פון א פויגעל א.ד. ג. אויב איהר זייט דארט ניט געווען, מאכט אויך ניט אויס. איהר קענט זיך פארשטעלען אז איהר זייט דארטען יא געווען און דערצעהלען די זעלבע געשיכטע.

לעז: די קעפלעך פון די ביכער, האט זיין זינען אז איהר זייט דורכגעגאנגען אן אוניווערזיטעט, געברויכט לי׳ עראישע אויסדריקע ווי צ. פ. ש.: ,די קאמבינאציאן פון די פערשיעדענע ווהאפטע שפייזען פון אונזער אבענד ברויט ערוועקט ביי מיר אן אונגעהויערע לאנגנשאפט דאס צוזאמענגיסען מיט איין וועזען׳. וועט איהר הערט רעדען איבער פאליטישע עקאנאמיע קענט איהר זאגען אז ,עסען׳ איז א פעסט געשטעלטער געזעץ אין דער עקאנאמישער וויסענשאפט׳. פון אזא שפראך און אזעלכע בעהויפטונגען קענט איהר זיכער ווערען אין וויניפעג א לעקטשורער, א רעדנער אדער גלאט אזוי א גרויסער מענש צווישען די געגאסען. קריטיקירט אונזערע אינסטיטוציאנען, אבוואהל איהר מענט זיין א טאג אין לאנד און האבען פון זיי א בעגריעף ווי פון פאר א יאהריגען שנעע. איבערהויפט נעדענקט אז איהר זייט אין די וועסט און דאס איהר זייט קלוג ווי דער טאג.

דאס וועט אייך זיכער דערהויבען צו דער מדרגה פון א וויניפעגער גדול.

קאלאגיסט.

שבת אויבס נאטיצען.

פון תבחור הזעצער.

אבי מען קלאגט זיך אויף דער שמד עפידעמיע. אט האבען מיר פארינג וואך זיך גוט אבגערעכענט מיט די גוים. מיר האבען צופוטשערט אן איטאליענער און א נאליש.

· · ·

אז שוין יא אריינגעהמען אין אונזער ,אתה בחרתנו׳ פאלק פרעמדע, זאל מען אריינגעהמען עפעס לייטישע מענשען, ניט קיין איטאליענער און נאלישען. פע, חלשות!

· · ·

דער אידישער יונגער פעראיין איז יעצט שטארק פערנומען מיט דער פראגע: צי זאל מען אריינגעהמען דעם גר אין דער נאציאנאל ראדיקאלער שולע.

· · ·

ווי זאגט דארט דער תלמוד: ,אתה יושב בצפורן ומצודתך פרושה בירושלים׳. ווי נור דער פעראיין אידישע יונגענד אין סעלקירק האט בעשפראכען די פראגע וועגען מילה, האט עס גלייך דערלאנגט אין ,מצרים׳ צו גאלסקי׳ס נאליש.

· · ·

אז מען שמועסט וועגען אידישע העלדען איז דאך ניט שייך.

ביים ,רוסישען פראגרעסיווען קלוב׳ וואס בעשטעהט פון עכט רוסישע האט זיך איינער א איד לעאנידאוו (כאטש ער וויל ניט אויסזאגען אז ער איז א איד. נור מיר האבען זיך פערשטאנען אן זיין ,רוסים ספרעכען׳ אז ער איז א איד) אונטערגענומען צו זיין דער סעקרעטאר.

· · ·

פון די ,דעבאטען׳ צווישען ,פארווערטס׳ און ,טאגעבלאט׳ האבען מיר זיך דערוואוסט אז ביידע אי קאהאן, אי קאמאיקא האבען זיך נור געקריגעט פאר דער מיס סאמסאן...

· · ·

עס איז טאקע א וואונדער וואס די ,טאגעבלאט׳ שווייגט דאס דעם ,פארווערטס׳. ער פערקויפט דאך בפרהסיא ,די פרוי׳.

· · ·

כ׳לעבען, מר. פייגענבוים, איהר מענט זיך שעהמען, קיין עין הרע אזא אלטער איד, אן בן תורה, נעהמט און פיהרט איבער׳ בעבעלס פרוי.

· · ·

טפוי, משוגע מיינע שונאים, אין מיטען ווינטער האט דער ,נאכדרוק פעפאטען׳ זיך צוזונגען איבער זשוקעס און האט אונז אבגעטהאן ווי דער טבויר...

· · ·

איינעם א סטודענט וואס האט א שלעכטען זכרון האט דער ,פארווערטס׳ געגעבען אן עצה ער זאל לייענען עטליכע מאל א זאך.

אסור, אויב מיר זיינען איהם מקנא אויב ער איז א לעזער פון ,פארווערטס׳

דאקטוירים האבען ערקלעהרט מעיאר גיינאר׳ס אנגרייפער אלס משוגע. משוגע צו משוגע איז ניט גלייך. אזא משוגע׳נער, נעהמט און לאזט איהם ארויס א לעבעדיגען.

· · ·

הערט נור, ס׳ארא חוצפה. קומען גרינהארנס, ממש גרינהארנס, ניט געוועז נאך אפילו אין א מאווינג פיקטשור (מיר מיינען טאקע דעם טשערסאן פישמאן) און בעשמוצט אזוי וויניפעג. נור, מען קען ניט זאגען, א וואסערטרינקער איז ער א טאלאנטפאלער.

· · ·

ווען מיר האבען געפרעגט נאכ׳ן מיטינג ביי נעג. זאלצמאנען: ,ווער איז פארט שולדיג?׳ — האט ער אונז געענטפערט: ,אט לייהט מיר א פאאר דאלאר, וועט איהר שוין וויסען ווער איז שולדיג׳.

· · ·

יעצט איז אונז גאר קיין וואונדער ניט וואס די גנאסען האבען אנגעהויבען רעדען פון פאוועל׳ען מיט ,יאסלען׳ מען ניט אונז איבער אז זייער נעקסט-דאריגער ניט זיי פרייע לעקטשורס איבער דעם.

סטוסאקעס.

פון א כיטראק.

מר. זאלצמאן האט געפרעגט לעצטען זונטאג אין די קווינס: ווער איז שולדיג?

ביי נאליו! שולדיג זייט איהר אליין, נעג. זאלצמאן. וואס נודיעט איהר אונז אלע מאנטאג און דאנערשטאג? ווער פעט אייך? מ׳נויט אייך פון קהל?

· · ·

נעג. וויינבערג האט טעלעגראפירט צו ז. פראסאוו בזה הלשון: ,כ׳פאהר ארויס. קעהרט אוים דעם ס. פ. לאקאל. הייצט איין דעם אויוען. שפאנט איין די מעמבערס פון ארב. רינג און פאהרט מיר ארויס אנטקעגען. פערגעסט ניט אז היינט איז ניט מיט 5 יאהר צוריק! היינט האט שוין דער ,פארווערטס׳ 130,462 סירקולייישאן, פאנימאיעטע?

· · ·

א. גלאנץ האט מודיע געווען טעלעגראפיש אז ער פיהרט אהער א גרויסען ... אנצושארען געלד פאר דער ...

... אז די ס. ט. האבען קיין שכל ניט...

· · ·

מ׳דערצעהלט אז אין ,רוסישען פראגרעסיווען קלוב׳ האט א מעמבער אריינגעבראכט א פארשלאג אז יעדער מעמבער וואס וועט זיך ארויסכאפען מיט א רוסישען ,מי שברך׳ זאל שטראפירט ווערען מיט 50 כענט. דער נייער געזעץ האט אין דעם ערשטען אבענד ... איינגעבראכט 20 דאלאר מיט ...

...ען פראגרעסיסטען!

פאליטישע נאטיצען.

פון ז. פראסאוו.

א קדחת בעהערשט געגענווערטיג די גרויס מעכטע פון דער וועלט. דאקטוירים רופען עס דער ,געלער פיבער׳ און זיי ראטהען איינעהמען ,כינא׳.

· · ·

אנקעל סעם האט אוועקגעשיקט א צאהל אפאנענטען נאך כינא מיט דעם צוועק צו פאלעטיזירען מיט די יונגע כינעזער אום זיי צו איבערצייגען אז זאנאר א רעפובליק איז אייך ניט מעהר ווי א דיענער פון געלד זאס.

· · ·

,די דייטשען מיט די לאנגע פייטשען׳ האבען ,אריינגעשמיסען׳ גאנצע 110 שטיק רויטע אין רייכסטאג.

· · ·

,ווילהעלם וועט קראפירען און וועט זיין גערעכט׳.

· · ·

לעזענדיג איבער דעם רעזולטאט פון די וואהלען אין דייטשלאנד האט מר. זאלצמאן ערנערגיש בעמערקט: וויל מען האבען ערפאלג זאל מען ,לויפען׳ אין דייטשלאנד...

· · ·

,ארונטער מיט׳ן קעניג! עס לעבע דער קעניג!׳ נאך ניט צייט געהאט קומען צו זיך פון דער שעהנגאלד קא. מעלדעט מען שוין פון אנאנדערע ,גרעסערער׳ טהעאטער קא.

· · ·

מיט אקטיארען איז מען זיך נוהג גאנץ פערשיעדען ווי מיט להבדיל סתם מענשען: וועהרענד ביי סתם מענשען זינגט מען שבחים נאכ׳ן אוועקגעהן פון דער וועלט, זינגט מען די אקטיארען שבחים איידער זיי קומען.

· · ·

דערפון וואס אין מאניטאבא פראווינץ פעהלט אוים מילך איז נאך ווייניג געדרונגען אז דא פעהלען אוים בהמות.

· · ·

ווענען, וועמען, דער גאווערמענט שאר ניט פעהלען, טאמער האט זיך איהר אויסגעדובט אז איהר פעהלט — האט זי שוין גענומען מעלקען איהרע פירגער דורך׳ן טעלעפאן.

· · ·

לצים בעהויפטען אז דער אכטצעהן יעהריגער גר האט זיך דערפאר אליין געליינט אויף׳ן טיש׳ — ווייל די... מצוה האט איהם געפאדערט אם מעהרסטען.

· · ·

דאס מעגט איהר אויך וויסען

ווען א שוחט זאל בעזיצען די זעקס ,זאכען׳ וואס יצחק אראנאוויטש וויל האבען וואלט דער שוחט געמענט אויסשטרעקען זיין האלדז אום די בהמות זאלען איהם קוילען...

· · ·

ווען א יונגערמאן קווינקעלט זיך און וויל ניט געבען זיין פיקטשור צו דער מיידעל צו וועלכער ער שדכן׳ן זיך, איז א סימן אז איהם איז נמאס געווארען צו שטעהן אין דער גאלערי פון פערשוואונדענע מענער.

· · ·

ווען אן אלטער בחור הייראטהעט — איז ניט אנדערש ער וויל זיך געוואהנען צום טויט.

· · ·

ווען א מיידעל פאנגט אן פילאזאפיהען איז קענטיג דאס זי שפילט שוין איהרע לעצטע טריאומפפען.

· · ·

ווען א פרוי פערטרויעט אייך א סוד און פערלאנגט איהר זאלט קיינעם ניט דערצעהלען דערפון — זייט זיכער אז עס איז שוין ניטא וועמען צו דערצעהלען.

· · ·

„דאס מעגט איהר וויסען"

,אלעס וואס איהר לעזט אין דער ווארהייט — איז די ווארהייט׳.

אין דער ניויארקער ,ווארהייט׳ האט מען לעצטע וואך געקארמעט 40 פויערים מיט 60 פונט אקסען פלייש, 70 פונט קאלבען פלייש, 7 חזרים, 16 גענז, 36 היהנער, 12 קאטשקעס, 8 קאלבען קעפ, 12 האזען, 40 פונט העכט, א האלבען צענטער קעז, 80 טוץ אייער און 60 פונט פוטער און — טרינקען 600 ליטער רויט וויין, 150 ליטער בארדא, און 200 ליטער ווייסען וויין.

ראקסבארא
טירקישע
סיגארעטס
15 ס.

באק-אי
ווירדזשינא
סיגארעטס.
10 ס.

געמאכט אין דער וועסט פאר וועסטערן לייט.

נייאינקייטען.

(געדאנקען און איינדריקע).

פון א. מ. מאנדעלבוים.

מיר זיינען געוויגט צו נייאינקייטען, צו ענדערען אונזער בליק אויף מענשען און זאכען אין איינקלאנג מיט ־ער צייט, מיט די אומשטענדען פון דער ארומיגקייט. מיר האבען דיעזען הרגל איינגעזאפט אין זיך מיט דער מאמעס מילך, מיט דעם ערשטען טראט אויף גאטעס ערד.

איז עס א מעלה? טראגט עס אריין כאטש א י י ן ליכט שטראהל אין אונזער לעבען? ווארפט עס אריין כאטש איין פונק אין דעם אידישען געסעל?

אין מעהרערס סבות — ניט!

שווימט ארויף א נייע שאלה אויף׳ן הימעל פון אידישען לעבען, זעהען מיר בלויז דאס ליכט, די העלערע זייט פון דיעזען ענין; דער שאטען, די איינצעלנע שטריכען פון דיעזער פראגע זיינען פערשטעלט מיט א שלייער פון נייאינקייט, פון איבעראלטקייט.

שווימט ארויס א פראגע וועגען חנוך, וועגען שאפען א נייעם דור, א דור ש כ ל י א י ד י ש ב א י ד י ש און מ׳וויל ניט א ריהר טהאן מיט׳ן מח, מ׳וויל ניט בענוצען קיין לאגיק: איז עס מעגליך צו שאפען א אידישען דור אהן העברעאיש? איז עס מעגליך צו בעהאלטען פון מערב קענעדישען אינגעל דעם אריגינאל פון ,ספר הספרים׳ אין וועלכען ס׳זיינען פערבארגען די דינסטע, עדעלסטע שטריכען פון דער אידישער נשמה? איז עס מעגליך צו פערבארגען פון דעם אידישען אינגעל יענעם כשוף, יענעם דיכטערישען קלאנג פון דער נביא׳ישער שפראך פון וועלכער גאנצע דורות שעפען זייער אינערליכע בעגייסטערונג, זייער התלהבות הנפש?

און מ׳טרייסט זיך: מ׳וועט שאפען א א י ד י ש ע תורה, מ׳וועט שאפען א י ד י ש ע אידען און אפשר? אפשר א נייעם א י ד י ש ע ן גאט?

און כ׳בלעטער דורך אין נעדאנק: גאט! וויפיעל קדושים, וויפיעל נשמות טהורות האבען עס זיך געלאזט אנטהאן כל הענויים שבעולם, זיך געלאזט ברענען און בראטען און געשטארבען מיט׳ן ,שם המפורש׳ אויף די ליפען פאר׳ן קיום היהדות! און דא, דא אין ווייטען קאלטען מערב קומט מען צוגעהן און מ׳גיט אונז א שפאנגעל נייע תורה, נייע לוחות און א נייעם גאט, אהן קרבנות, אהן רדיפות און אהן שפיכת דמים!...

הייליגע קדושים! כשרע אידישע נשמות איך בעדויער אייער אומזיסטען טויט!.

און איך זעה פאר די אויגען יענעם אידישען אינגעל, דעם איי־ישען חסיד פון נייעם א י ד י ש ע ן גאט וועלכער פלאנטערט אוים אויף אויסוועניג כל המיני לעגענדען און ליעדלעך.. עס פעהלט איהם אבער די נשמה, דער אינערליכער ברען פון דעם אידישען אינגעל... ער וועט א ל ץ קענען; ער וועט אבער ניט קענען צוקומען צום אריגינאל פון ,ספר הספרים׳ צו אונזערע קנינים רוחניים. ער וועט זיין א בלאסער, מטושטש׳דיגער סקעלעט פון א איד, אבער ניט קיין איד!...

א י ד י ש איז צוזאמענגעקניפט מיט דעם אי־ישען גוף, מיט׳ן אידישען וואכענדיגען לעבען; ה ע ב ר ע א י ש איז בעהעפט מיט זיין נשמה! אידיש איז די שפראך פון וואכענדיגקייט, פון חולין; העברעאיש איז די שפראך פון פייערליכקייט, פון השתפכות הנפש און גלוי השכינה.

מ׳וועט פערגלייכען די מייסטערהאפטע מאמרים פון הלל צייטלין אדער די שירים פון ביאליק אין אידיש מיט דעם העברעאישען אריגינאל און מען וועט מערקען אז אין אידיש פעהלט די נ ש מ ה פון דיעזע גאונ׳ישע שריפטשטעלער. דא פיהלט זיך ניט די נשמה יתירה, די שעהנקייט פון פארם, די כשוף׳דיגקייט פון סגנון. אין העברעאיש זיינען זיי שטארקער. אין העברעאיש זיינען זיי בעדעקט מיט נביאות-דיגען חן, מיט א מלאך׳שען גלאנץ...

דער ,ספר הספרים׳ מוז שטודירט ווערען פון אידישען דור אין דעם אריגינאל. אנדערש וועט עס פאר זיי זיין א ,ספר חתום׳, א פעררינגעלטעס בוך... אנדערש פערליערט עס זיין נאציאנאלען ווערטה, זיין צויבער קראפט.

דער אידישער אינגעל, דער תלמיד פון העברעאישען ,בית הספר׳ דארף ניט שטודירען א י ד י ש אלס בעזונדער שפראך. וועט ער זיך אויסלערנען לעזען פון רעכטס צו לינקס — און ער וועט שוין ווי ניט איז דורכקריכען א שונד ראמאן אדער א שטיקעל נייעס אין א י ד י ש.

און כ׳דערמאהן מיך אז דא איז בעהאלטען א סוד, אן אלטע אידישע צרה: אידען ווילען מ׳זאל וועגען זיי פויקען, ס׳זאל זיין אפיסעלע פרעהליכער אין דער אידישער גאס...

און מ׳רודערט זיך און מ׳פערגעסט אז מאיז א חסיד פון דעם אדער יענעם גאון, אז ערגעץ וואו איז דא א פונקט אז ,יעדער נאציאנאליסט איז מהויב צו ארבייטען פאר דער ענטוויקלונג פון דער העב־עאישער שפראך אין די גלות לענדער׳.

און כ׳טרייסט מיך: מיר זיינען אן ,עמא פזיזא׳; אונזער בעגייסטערונג קומט ניט פון אן אינערליכען בערוף, נור פון מאמענט...

באלד וועט א וועה טהאן א ניי ווינטעל אין דער אידישער גאס און דער עולם וועט פערלאזען די אלטע געטער, די אלטע ,נארישקיישען׳ און וועט זיך בוינען פאר נייע געטער, פאר נ י י ע ר ע נ י י א י נ ק י י ט ע ן!

מיר זיינען דאך אן ,עמא פזיזא׳, א פאלק וואס לעבט מיט׳ן מאמענט...

בצלאל פאנד קאלעקשאן.

מר. סטאקהאמער 25 דאלאר, ב. לעווינסאן 15 דאלאר, אטרובין בראס. 10 דאלאר, ס. הארט גרין 5 דאלאר, נ. קעסלער 5 דאלאר. ס״ה 60 דאלאר. קוויטירט אין פאריגען נום. $277.75. צוזאמען $337.75.

פאטראניזט אונזערע אדווערט.

אוצר ישראל

העברעאישע ענציקלאפעדיע אין 10 בענדער

פרייז $3,00 פיר יעדען באנד

דער זעקסטער באנד נור וואס ערשיענען.

עס איז איבעריג צו זאגען אז דער ,אוצר ישראל׳ איז כשמו כן הוא — דאס איז א וואהרער אוצר און דארף זיך געפינען אין יעדע אידישע אינטעליגענטע הויז.

ווער עס קען ניט צאהלען מיט אמאל פאר אלע זעקס בענדער, זאל זיך ווענדען צום ארויסגעבער

J. D. Eisenstein
165 East Broadway
New York, U.S.A.

SYNOPSIS OF CANADIAN NORTH-WEST LAND REGULATIONS.

Any person who is the sole head of a family or any male over 18 years old, may homestead a quarter section of available Dominion lands in Manitoba, Saskatchewan or Alberta. The applicant must appear in person at the Dominion lands agency or sub-agency for the district. Entry by proxy may be made at any agency under certain conditions, by father, mother, son, daughter, brother or sister of intending homesteader.

Duties—Six months residence upon and cultivation of the land in each of three years. A homesteader may live within nine miles of his homestead on a farm of at least 80 acres, solely owned and occupied by him or his father, mother, son, daughter, brother or sister.

In certain districts, a homesteader in good standing may pre-empt a quarter section alongside his homestead. Price $3 per acre. Duties—Must reside six months in each of six years from date of homestead entry, including the time required to earn homestead patent, and cultivate fifty acres extra.

A homesteador who has exhausted his homestead right and cannot obtain a pre-emption, may take a purchased homestead in certain districts. Price $3 per acre. Duties—Must reside six months in each of three years, cultivate 50 acres and erect a house worth $300.

Coal—Coal mining rights may be leased for a period of 21 years, renewable at an annual rental of $1 per acre; not more than 2,500 acres shall be leased to one individual or company. A royalty at the rate of five cents per ton shall be collected on all merchantable coal mined.

W. W. CORY.
Deputy Minister of the Interior.

N. B.—Unauthorized publication of this advertisement will not be paid for.

דער ערשטער קאנסיליום.

פון י. גאלדבערג.

שוין דריי יאהר אז קאטשורין איז איינגעשריבען אין דעם פערסאנאל פון די שמארט דאקטוירים און ער האט נאך אפילו איין קאנסיליום ניט געהאט און עס ווילט זיך איהם א קאנסיליום מורא'דיג, פונקט ווי עס האט זיך איהם געוואלט דעם דאקטארישען דיפלאם, דעם ערשטען וויזיט, דעם ערשטען האלבען רובל, אזוי ווילט זיך איהם א קאנסיליום. נור גאר ניט, ניטא קיין קאנסיליום, כאטש צוריים זיך:

און א קאנסיליום, מעגט איהר ווי-סען, איז א גוטער ביסען. א וויזיט פיי א חולה איז א האלב קערבעל, א קאנ-סיליום אבער איז א מכה א דרייערל ווי א גראשען א בייגעל.

נאך א זאך: אזוי ווען א דאקטאר קומט צו א חולה אויף א פראסטען ווי-זיט, וועט ער פריהער ניט זאגען פיעל עס קומט. ער קומט, בעטראכט דעם חולה און פערשרייבט א רעצעפט. דערנאך אז ער נעהמט שוין דעם שטע-קען אין האנד אויף אוועקגעהן, נעהמט מען ערשט און מען רוקט איהם אריין אין האנד דעם האלבען רובל און טא-מער מאכט ווער א קונץ און רוקט אריין 40 קאפיקעס איז אויך אריינגערוקט און פערפאלען, אפילו א פערציגער מיט א לעכעל בלייבט אויך ביים דאק-טאר. עס ניט א בים די ליפען, ווערט אביסעל אין כעס און גאר ניט. אבער ביי א קאנסיליום ווערט דער זעלבער דאקטאר גאר אן אנדערער, קומט מען פערשרייבען אויף א קאנסיליום, זאגט ער קודם כל:

— איהר זאלט וויסען אז א קאנסי-ליום איז א דרייערל.

און אז שוין אראפגע'פטר'ט דעם קאנסיליום און מען ניט שוין אב דעם דרייערל, איז אויב עס מאכט זיך אז מען צאהלט מיט זילבער געלד, נעהמט דער דאקטאר און בעקוקט די זילבער און צעהלט ווי א פראצענטניק. טאמער פאלט א חשד אויף א פערציגער, איז א חרפה אן א זייט און הייסט איבערביי-טען. א פראסטער וויזיט איז עפעס ווי א נדבה און א קאנסיליום — ווי א חוב. אנדערע דינגען אראפ פריהער אויף 2 רובל, נור עס קומט אן שווער ווי קריעת ים סוף. די דאקטוירים לאזען זיך ניט.

דאס פערשטעהט מען, אז א קבצן מאכט ניט קיין קאנסיליום, נור ווען דער חלף ליגט שוין אויף'ן האלדז קוקט מען ניט וואס עס איז ניטא, די בעבע-כעס פעהקויפט און — א קאנסיליום. דער קאנסיליום איז עפעס א מין קליפה ניט הא נעדאכט, מאכט מען איינמאל א קאנסיליום ווילט זיך שוין מארגען ווידער א קאנסיליום, הערען וואס ווילען ווידער זאגען די דאקטוירים. אט אזוי גיהען דרייערלעך נאך דריי-ערלעך ביז דער חולה מאכט צו די אוי-גען און עק, א סוף.

בקיצור, א קאנסיליום איז א זיסער ביסען. וואס זשע איז דער הידוש אז קאטשורין חלש'ט אזוי נאך א קאנסי-ליום?

לייט האבען שוין געפרעגט קשיות: פאר וואס קומט דאס פאר א קאנסי-ליום דריי רובל? וואס איז דער יחוס פון א קאנסיליום? אזוי זיצט דער דאקטאר פינף מינוט ביי דעם חולה און ביי א קאנסיליום 10 מינוט, טא פאר וואס קומט איהם א דרייערל? אזוי איז א האלב קערביל, טא נעהם איצט א קערביל, פאר וואס קומט דיר איצט דריי? איז דער תירוץ: די טבע פון א דאקטאר איז אז ער איז א דם שונא דעם צווייטען דאקטאר, ער קען כמעט זיין פרצוף ניט אנקוקען און דא דאר-פען זיי דאך זיצען זייט ביי זייט און רעדען צוזאמען. על כן, אויב שוין יא מיט דעם שונא איז לכל הפחות א דריי-עריל..

נור קאטשורין, נעבעך, האט נאך אפילו קיין איין קאנסיליום ניט געהאט. א שלים מזל א דאקטאר, אפילו „וויזי-טען" האט ער אויך ווינציג.

אמת, אין שטאדט זיינען פאראן פיעל דאקטוירים, נור אלע פערדיענען מעהר פון איהם. לויט דעם נדן וואס ער האט גענומען, האט ער געמעגט בעסער מאכען. צעהן טויזענד רובל נדן האט מען איהם געגעבען מיט צוויי יאהר קעסט אויך, כאטש א דאקטאר.

אמת, די קעסט האט ער גענעסען אויף אן עדעלען אופן: ניט געזעצט זיך עסען מיט שווער און שוויגער אויף איין טיש, נור גאר אין א בעזונדער דירה, אבער אויף'ן שווערס חשבון. אזוי איז געווען אבגעשמועסט, און א ווייב האט ער גענומען — שוין איינ-מאל א ווייב, ליזעטשקע רופט מען זי, אן אמת'ע בת מלכה.

בקיצור, מען האט זיך גוט אבגע-נארט מיט איהם. ער פערדיענט ניט אפילו אויף דירה געלד און עסט פון פראצענט — א שעהנער תכלית.

וואלט געווען כאטש איין קאנסיליום וואלט אפשר פערבעסערט געווארען דער מזל אין גאנצען. א קאנסיליום איז געלד, כבוד און א נאמען.

געוועהנליך, ווען מאכט מען א קאנ-סיליום? ווען דער חולה האלט שוין ביי דער לעצטער דרגא, פרעגען לייט: וואס מאכט דער חולה? בעסער? ער-גער? געווען א קאנסיליום? וואסערע דאקטוירים?

און א חוץ דעם דערגעהט מען פראק-טיק. מען רעדט זיך דורך מיט נאך א דאקטאר.

וואס איז פאראן צו רעדען, א קאנ-סיליום איז א גאלדענער פינגעריל. מאכט זיך אבער ניט, כאטש נעהם און צוריים זיך.

איינמאל א זייגער ניין אין דער פריה זיצט קאטשורין ביי זיך אין קאבינעט אין בלעטערט א מעדיצינישען אלמא-נאך. לייענט דורך א שטיקעל נייעס וואס דאקטאריע האט ערקלעהרט. איהם קריכט אבער ניט אין קאפ דער אלמאנאך מיט די נייעס. ער זיצט אוןווארט אויף קראנקע. די לעצטע צייט איז זעהר שלעכט און ביטער. ניטא לגמרי קיין פרנסה. ביי לייטען איז אפילו יא פאראן, נור ביי איהם ניט. עס איז א חרפה צו דערצעהלען: פא-ראן פעלדשערים וואס פערדיענען מעהר פאר איהם. זיי גיהען צו פוס, נור זיי מאכען בעסער ווי ער מיט א פערד.

ער איז אין כעס געווארען אויף דער גאנצער דאקטאריע. עס וואלט א סך גלייכער געווען — טראכט ער — ווען איך וואלט אויסשטודירען אינזשינער, יוריסט. אויסגעקליבען גאר דאקטאר, טפוי! כאטש איין קאנסיליום, נור וואס קאנסיליום אז אזוי פאציענטען איז אויך א קדחת, ביז מען דערלעבט זעהן דעם פאציענט קריכט ארויס די נשמה.

שא! איינער דראפעט זיך ארום דער טהיר, זאל דאס זיין א שטוב מענש? ניין, געקומען מסתמא עפעס אן ארי-מער פאציענטיל דורך דער קיך טהיר.

קאטשורין'ס כעס אויף דאקטאריע איז אפיסעל שוואכער געווארען: ערשט ניין דער זייגער און מען געהט שוין. גוט וואס מען שטעהט אויף אפיסעל פריהער. אלע דאקטוירים זיינען פריצים נעהמען צו פון 10 אין דער פריה. א דאקטאר טאר קיין פריץ ניט זיין. און אפשר איז גאר כדאי צו צונעהמען פא-ציענטען פון 8 פריה — לויפט דורך קאטשורין'ען א געדאנק. ניין, ניט שעהן. אדרבה, וואס שפעטער איז שעהנער. לאפניצקי טרייבט חולאים פון שטוב, פונדעסטוועגען קריכט מען.

יענער שארט זיך נאך ארום טהיר, ער דראפעט און קלאפט פאמעליך מיט די שפיץ פינגער. ער האט מורא עפע-נען. אפשר פאסט ניט, אפשר זיצט דארט א חולה, און אפשר איז נאך צו פריה?

קאטשורין עפענט די טהיר און זאגט מיט א פריינדליכע מינע: ביטע!

א בחור מיט א פאאר געזונדע רגלים איז אריין.

קאטשורין'ען איז דער בחור עפעס ניט געפעלען געווארען: א געזונדער ווי א מארק בחור, א ציטונגס טרעגער, א בעהעלפער — פון דעם מין בחורים האט ער געשיינט צו זיין. און אפשר רייסט איהם נאר א צאהן? און אפשר, ווער ווייסט, הי נטיגע בחורים, דוכט זיך אזוי אייפ'ן קוק געזונד און פארט קראנק... און אפשר גאר געקומען פערשרייבען איהם ערגעץ צו א חולה. בעסער אז דער דאקטאר פאהרט צום חולה ווי דער חולה קומט צום דאקטאר אזוי איז א האלב קערביל און אזוי איז רעכט אז גאר 20 קאפיקעס.

— וואס? — פרעגט קאטשורין.

— פערשרייבען אויף א קאנסיליום.

א גאלדענער בליץ האט איהם גע-געבען א קלאפ אין קאפ.

ער האט זיך פיעל געלערנט, גע-מאכט שטילע רעפעטיציעס ווי צו רע-דען אז מען וועט קומען פערשרייבען איהם אויף א קאנסיליום, ניט צו טומ-לען זיך, כדי מען זאל ניט בעמערקען אז ער מאכט ערשט „שהחינו". א קאנ-סיליום איז א קאנסיליום, גאר ניט.

און געמאכט האט ער זיך טאקע אז ער ווערט גאר ניט נתפעל, פונקט ווי ער וואלט געהאט צעהן קאנסיליומס א טאג. ער האט געמאכט אן ערנסט פנים, ארויסגענומען דאס נאטיץ בי-כעל קאלט ווי אייז און קוקענדיג אין אלמאנאך געפרעגט דעם אדרעס.

פערשריבען א האלבען אדרעס, אב-געשטעלט זיך און א פרעג געטהאן:

— בעשטעלט שוין נאך א דאקטאר? בעשטימט א צייט?

— נאך ניט, עס איז נאך צו פריה.

— פיעל דאקטוירים רעכענט איהר צום קאנסיליום, צוויי? דריי?

— צוויי.

— וועמען רעכענט איהר צו נעהמען דעם צווייטען?

— לאפניצקי'ן.

— לאפניצקי? גוט.

מיט לאפניצקי'ן — טראכט ער — איז גוט. ער קען פון אזא קאנסיליום נתגדל ווערען. לאפניצקי און ער. ער וויל זיך טאקע בעקענען מיט איהם. נאך קיינמאל מיט איהם א ווארט ניט אויסגערעדט. מעהר ניט וואס אין גאס אמאל א שאקעל מיט'ן קאפ און איצט וועט ער רעדען מיט איהם אויף לאטיין ער וויל מיט איהם זעהר בעקאנט ווע-רען. אבער לאפניצקי איז א ביטערער יונג...

געגונג קלעהרען נארישקייטען, בע-סער אויסלעגען אויף גוטס.

— א קאנסיליום איז דריי רובל — האט ער געזאגט צום בחור, פערשריי-בענדיג דעם צווייטען האלבען אדרעס.

— מיר וויסען.

— ווער איז דער חולה און ווער האט איהם קורירט ביז איצט?

— דער חולה איז א ישוב'ניק. אפשר האט איהר געהערט חאנע דער פאש-קעוויצער, א מיחלנער, א נגיד. מען האט איהם געבראכט נעכטען אבענד אין שטאדט, פערפיהרט צו אונז אין האטעל. באלד גערופען א פעלדשער און עס איז געבליבען מען זאל מאכען א קאנסיליום.

— ווער איז דער פעלדשער?

— ציפראוויטש, אויב איהר ווייסט.

פערענטפערט געווארען די קשיא: ציפראוויטש איז זיינער א „ידיד נאמן" און ער האט איהם צוגעזאגט אז אויב נור א קאנסיליום וועט זיין גוט...

ווי דער בחור איז נור אר'ים איז קא-טשורין אריינגעלאפען אין שלאף צי-מער אנזאגען ליזעטשקען די שמחה. צער האט זי געגונג פון איהם, זאל זי כאטש איצט האבען אביסעל נחת.

— פייגעלע — האט געזאגט קא-טשורין און שיעור ניט אנגעהויבען צו וויינען פון גרויס פרייד.

ליזעטשקע איז נאך געלעגען אונ-טער'ן קאלדרע.

קאטשורין האט מורא געהאט אנזא-גען איהר מיט אמאל די בשורה, ער ציטערט איבער איהר, זי קען זיך נאך חלילה דערשרעקען. וועט זיין אין צוויי-ען; אי שרעק, אי אן אנדער דאקטאר. געווען אמאל א מעשה: זי איז עפעס ניט געזונד געווארען, האט טאטע-מא-מע ניט געלאזען איהם קורירען און געבראכט אן אנדער דאקטאר.

האט ער איהר אנגעזאגט די שמחה מיט א ליעבען קוש אין שטערען.

— פיעל איז דער זייגער, יאקאב?

— האלב צעהן. שלאף נאך, פייגעלע.

— געווען א פאציענט?

— געווען, פייגעלע'ניו.

— איינער?

— דער איינער בעשעהט פאר צוואנציג.

— צוואנציג? — האט זי זיך א כאפ געטהאן.

— יא, אויף א קאנסיליום פערשריבען.

פון גרויס שמחה האט זי איהם אויך א קוש געטהאן.

פלוצלינג האט זיך ווידער דער-הערט א קלונג אין טהיר.

אז עס הויבט אן געהן, געהט עס: א פאציענט, ניט קיין רייכער, נור עס וואס פאר א פאציענט עס איז.

פאטראנייזט אונזערע אדווערט.

און דער בחור איז אויך געקומען צו-ריק מיט א תשובה אז ער האט בע-שטעלט לאפניצקי'ן א פיערטיל אויף דריי.

ששון ושמחה, מען האט באלד אנ-געזאגט די בשורה שווער און שוויגער. צוועלף אזייגער זיינען זיי געקומען אבגעבען מזל טוב.

איז אבער ניט בעשערט געווען. א פיערטעל אויף איינס איז שוין די גאנ-צע שמחה צושטערט געווארען.

דער בחור איז געקומען צוריק אין האטעל, געבראכט געניוע תשובות וועגען פערשרייבען די דאקטוירים.

דעם מילנערס קרובים זיינען געקו-מען צו איהם מבקר חולה זיין.

— ווער איז דער קאטשורין? — האט א קרוב געפרעגט — קיינמאל ניט גע-הערט א דאקטאר קאטשורין. וואס, מען האט קיין בעסערען דאקטאר ניט געפונען? א שטאדט מיט דאקטוירים און מען האט אויסגעזוכט עפעס א קאצאלאפ קאטשורין.

— ציפראוויטש דער פעלדשער האט אזוי געהייסען.

— ווייס איך וואס? אז שוין יא א קאנסיליום איז כאטש צוויי רעכטע דאקטוירים. לאפניצקי איז גוט, אבער קאטשורין? מסתם פון האצעפלאץ.

— לאפניצקי האט אויך א מאך גע-טהאן מיט'ן נאז — האט דער בחור געזאגט.

— איז ניט — האט דער חולה גע-זאגט טרעכצענדיג.

— טא לויף זשע ניכער — האט מען דעם בחור פערזאגט — און זאג קא-טשורין'ען אז מען דארף שוין ניט קיין קאיסיליום און זעה פערשרייב וואס ניכער אן אנדער דאקטאר.

— וועמען?

אויסגערעכענט די נעמען פון די בע-וואוסטע דאקטוירים, איז געבליבען מען זאל בעשטעלען דאקטאר האראל.

דער גרויסער בחור איז אוועקגעלא-פען פערשרייבען פריהער דעם דאקטאר האראל און פון דארטען גלייך צו קא-טשורין'ען.

קאטשורין האט איהם דערזעהען איז איהם פינסטער געווארען אין די אוי-גען. עפעס האט איהם דאס הארץ גע-זאגט אז דעם בחור'ס וויזיט איז דאס מאל ניט גוטען.

— וואס איז? — פרעגט קאטשורין.

— מ'דארף שוין ניט קיין קאנסיליום

— פאר וואס?

— געשטארבען דער ישוב'ניק......

PROFFESSIONAL COLUMN

ס. הארט גרין פון CHAPMAN & GREEN
אדוואקאטען און נאטאריוס
אין 1010 מעק'ארטהור בילדינג
קאר. מיין און פארטיידזש עוו.
Phone Main 7370

R. A. W. Magnussen, M. A.
רעכטספערטיידיגער, אדוואקאט א.ז.וו.
925 מיין סטריט ווינניפעג
אפען פון 1-2 און 5-6 אוהר נ.מ. אדער אויף בעשטעלונגען צו יעדער צייט.

Dr. G. KALICHMAN
אידישער דאקטאר דיפלאמירט אין רוסלאנד, דייטש-לאנד און קענעדא. ספעציאליסט אין הויט און געשלעכטס קראנקהייטען, אקושאר און אויך קינדער קראנקהייטען. אפיס שטונדען: 9—11, 1—4, 6—9
453 Selkirk Ave. Phone St.-John 1772

דר. א. בערקאוויטש
נעהמט אויף קראנקע ביי זיך צו הויז פון 1 ביז 3 אוהר נאכמיטאג און פון 6 ביז 8 אוהר אבענד
Dr. A. BERCOVICH
360 Selkirk Ave. Phone St.-John 1652

מיס פ. וועריער אקושארקע
האט געמופט פון 178 אייקינס סט. אין 661 מאניטאבא עוועניו
פהאן סט. דזשאהן 2086

DR. G. S. SMYTH OF CHIROPODY
גיט מאמענטאלע הילף פאר הינער אויגען, בארא-דיוועקס און אלערליי פיס קראנקהייטען. אפיס שטונ-דען: פון 9 אוהר פריה ביז 6 אוהר אבענד טעגליך, שבת פון 9 אוהר פריה ביז 8 אוהר אב. 1313)
Suite 2, Stobart Block 290 Portage Avenue
Phone Main 1738

Drs. Rombough & McGillvray
וועטענארנע דאקטוירים, ספעציאליס-טען אויף היילען קראנקע בהמות, פערד
קינג און דזשיימס פהאן גערי 2132
אפיס שטונדען פון 1—4 [2617

מרס. ספיוואק
ערשטע קלאססע דרעסמייקערין
מאכט בעקאנט איהרע קאסטימער אז זי האט געעפענט א דרעסמייקינג שאפ אין 579 סעלקירק עוו. צופריעדענהייט גאראנטירט. מעסיגע פרייזען.

99 פוס אויף קאר. סאלטער און קאלעדזש צו $25,00 פער פוס.
‡ קעש, באלאנס — 1, 2 און 3 יאהר,
ALFRED JACKSON
Suite 3, 522 Main Street
5214] Phone Garry 3076

OCCIDENTAL HOTEL
ד. און נ. ריפשטיין, פראפס.
קארנער מיין סטריט און לאגאן עוועניו
איינציגער אידישער האטעל אין וויניפעג
ערשטע קלאסע רומס, אפ-טו-דייט מאהלצייטען.

בעקאנטמאכונג.
אין מיין סטאר קריגט איהר די בעסטע געטרענקע צו די מעסיגסטע פרייזען.
DOMINION LIQUOR HOUSE
א. לעכטציער, פראפ.
613 מיין סטריט פהאן מיין 2170

א גוט גלעזיל משקה וואס זאל צו-געהען אין יעדען אבר קריגט איהר ביי
ריפשטיין און קאמפאני
706 Main St. Phone Garry 4296

דריווריס
ריידוואוד
לאגער
די בעסטע אין מארקעט
געמאכט פיי די בעוואוסטע
Golden Key Brand Aerated
Waters Alea and Stout
Winnipeg, Man.

D. ABRAMOVICH
ארכיטעקטאר
און סופעראינטענדענט
505 מעקינטייער בלאק פהאן מ. 1978

E. G. SHERWOOD
ארכיטעקט
3 קאמענוועלטה בלאק
522 מיין סט. פהאן גערי 3076

Meyerowitz & Cohen Bros.
די איינציגע אידישע דזשענעראל קאנ-טראקטארס און בילדערס אין נארד ענד
683 אלפרעד עוו. פהאן סט.-דזשאן 612

פאר פיינע לאונדרי ארבייט טעלעפא-נירט גערי 400 אדער 401 צו דער
Rumford Sanitary Laundry, Ltd.
קאר. האם און וועלינגטאן סט.

The Modern Laundry & Dye Works Co., Ltd.
עקספערט וואשערס, קלינערס פארבערס
309-315 הארגרייוו סט.
לאנדרי פהאנס מיין 2300 און 2301
קלינינג און פארבער פהאן מיין 1457

The Empress Laundry Co.
ווילט איהר זיין פאלקאם צופרידען-געשטעלט? טעלעפאנירט און מיר שי-קען גלייך נאך אייער באנדעל, ערשטע קלאסע מאשינערי.
74-76 אייקינס פהאן סט.-דזשאן 300

JOS. COHEN BAGGAGE TRANSFER
51 טשארלס סט.
גאראנטירט די בעסטע בעהאנדלונג אין מואווינג דזשאבס און באגאזש טראנס-פערן. גיט אונז א טרייעל. 5217]

The McKinley Transfer Co.
קאר. קינג און רופערט
אפיס פהאן גערי 2560 און גערי 2508
פיאנא מואווינג ספעשיל.
מעביל און באגאזש טראנספערס. 16)

א. סילבער
פלעכער, מאכט אלערליי פארניסים רופינגס, סילינגס א. ד. ג.
72 דערבי סט. פהאן סט.-דזשאן 775

וואס טויג איך א דאקטאר?
איהר דארפט א שוסטער, וויל אייערע שיך זיינען אלט און קראנק. איך קאן זיי מאכען געזונד און ניי, איך מאך פון אלט ניי, פון קרום גלייך. אלע מארטען מענער, פרויען און קינדער שיך. אלעס וואס קומט אריין אין מיינע הענער געהט ארויס א לייט.
R. MILKER 825 Main St.

פאטראנייזט אונזערע אדוועדט.

E. CHERNIACK and Company
האט געמופט פון 874 מיין סט. אין
890 מיין סטריט.
וואו איהר קריגט צו יעדער צייט גוטע, טרוקענע האלץ און אלערליי קוילען צו די מע-סיגסטע פרייזען.
טעלעפאן ארדערס ריכטיג און פינק-טליך אטענדעט 137
פהאן סט. דזשאהן 999

האלסייל גראסערי
ווײדמאן בראס.
244—246 דזשארווים עוועניו.
די ערשטע און איינציגע אידישע האלסייל גראסערי אין וועסטערן קענע-דא. אלערליי היימישע און אימפארטיר-טע סחורה. ארדערס אטענדעט ביי מייל אדער ביי פהאן סט.-דזשאן 660 — 661

FURS פארס
דאס בעסטע פלאץ וואו איהר קענט קריגען א פאר גארמענט אדער פאר רעפעירינג איז ביי דער
PALACE FUR CO.
מיר מאכען אויך גארמענטס מיט אייערע אייגענע סקינס צו מעסיגע פריי-זען. סאטיספעקשאן גאראנטירט (2616
447 Logan Ave. Phone Garry 2930

קליידער מאכען מענשען!
ווען איהר ווילט מאכען אייערע מלבושים, זיי זאלען פאסען און פוטען גוט, דאן מאכט אייערע קליידער ביי אייער אלט בעקאנטען
L. BOOKE
262 עלים אווע. פהאן מיין 7926

ווען איהר ווילט סיינס אין פערשיע-דענע שפראכען, פיינטינג און דעקא-רייטינג, פערגעסט ניט אייער אלט בעקאנטען
L. SEGAL
190 Sutherland Avenue

יונגערמאן, ווייט אונאבהענגיג!
לערנט די בארבער פרייד. בלויז 2 מאנאט פאר לערנען. קומט יעצט און איהר וועט ענדיגען צום ביזנעס סיזאן. פאזישאנס פון 14 דאלאר ביז 20 דאלאר וועכענטליך געזיכערט.
גרויסע פאדערונג פאר בארבערס.
קומט אדער שרייבט און איהר בעקומט אומזיסט א שעהנעם קאטאלאג. 134
MOLER BARBER COLLEGE
פאסיפיק עוו. און קינג סט. וויניפעג

איהר מעגט שוין חתונה האבען, ווייל מר. ה. ליבערסאן האט אויף דאס ניי אויסגעפיקסט דיא
מעגנוס האל
פאר חתונות, שמחות, אונטערהאל-טונגען צו די מעסיגסטע פרייזען.
470 מעגנוס עוו. פהאן סט. דזשאן 1239
סטאריידזש צו פערדינגען.

א זינגער מאשין
אויף לייכטע אויסצאהלונגען און גאראנטירט צופרידענהייט קענט איהר קריגען דורך דעם אגענט פון זינגער מאשינעס
י. פראסאוו, 435 פריטשארד
פהאן סט. דזשאהן 1349

דער „ארבייטער פריינד"
איינע פון די עלטסטע ארבייטער ציימונגען אויף דער וועלט, ברענגט נייעס פון דער אינטערנאציאנאלער ארבייטער וועלט.
צו בעקומען דורך דעם אגענט
ז. פראסאוו, 436 מעגנוס עוו.
נ. טשערניאק, 876 מיין סט.
ביכער פון דעם פערלאג „ארבייטער פריינד", ווערטה צו לעזען און וויכ-טיג צו אונטערשטיצען. שיקט א פאסט קארד פאר א קאטאלאג צו
J. PRASOW
436 Magnus Ave. Winnipeg

פאטראנייזט אונזערע אדווערטייז.

THE CANADIAN ISRAELITE
DER CANADER YID.
The only Jewish Weekly in the Dominion of Canada.
B. GOLDSTEIN, Editor.
Canadian Israelite Publishing Company.
823 Main Street Phone St.-John 1454 Winnipeg, Man.
Subcription: 1 Year $1.00, 6 Months 60c.
וויניפעג, דאנערשטאג י"ג שבט תרע"ב

רעדאקציאנעלעס.

גאלד אין מאניטאבא.

געוואוסט האט מען אפילו אז א לאנד וועלכעס איז בעדעקט מיט אייז און שנעע איז מסוגל אויף גאלד. מען האט דערפאר זיך ניט אזוי געוואונדערט וואס זייט יאהרען האלטען אין איינינגע גרויסע פינאנסירען, פיעלע מיינערס און גאלד-זוכער אין דער וויימער וועסט. יעצט איז די ידיעה פון גאלד-מציאות געקומען פון מיניטאנאס, א דערביייאיג שטעדטיל אין אונזער פראווינץ.

די ידיעה האט נאך ניט אויספייעט צו פערשפרייטען זיך ריכטיג, א-לא אמעריקא, אין דער פרעסע, און שוין איז דאס אויבענדערמאהנטע שטעדטיל פול מיט אנגעפאהרענע געסט; אלע פריוואט הייזער זיינען געווארען האטעלס אין יעדע שטאהל וואהנען יעצט מענשען. די דארטיגע פארמערס זעהען, קען זיין, דאס ערשטע מאל אזעלכע רייכע געסט ביי זיך אין שטעדטיל.

וואס פאר א גרויסע נוצען די גאלד-מציאה וועט ברענגען פאר דער וועסט בכלל אין אונזער פראווינץ, מאניטאבא, בפרט, איז איבעריג צו זאגען, יעדער פערנינפטינגער מענש קען דאס אליין פערשטעהן; עס וועט גענוג זיין בלויז צו צוגעבען אז דאס לאנד אין יענעם געגענד און אין שטעדטיל גופא ווערט יעצט צוכאפט ניט נור פון מענשען וואס האבען אפשר א קליינע ידיעה אין אזעלכע ענינים, נור אויך פון קלאנדיקס, עקספערטען און אינזשעניירען; עס ווערען אויך דארטען ערווארטעט פיעלע פינאנסירען מיט עקספערטען ניט נור פון קענעדא נור אויך פון די סטייטס און אין קורצען משך אויך פון אויס-לאנד.

גאלד האט א שטארקען כח. עס וועט בעסער און שטארקער, ווי מאג-נעט, צו ציהען צו זיך די גרויסע געלד מיוחסים און — גאלד געהט צו גאלד! דערוויל, ווי געזאגט, וועט עס זיין א גרויס גליק אויך פאר דער גאנצער וועסט אויב עס וועט זיך ארויסשטעלען אלס אמת די בעהויפטונגען אז אין דעם גאנ-צען טייך-ברעג פון יענעם געגענד איז צושטרייעט און צוזעעט גאלד קערנער.

פון וויניפעג קיין גאלוועסטאן.

די וואס זיינען יעצט בעשעפטיגט — און מיט זיי די אינציאטארס — פון דעם וועג-אונטערנעהמונג: „וויניפעג-גאלוועסטאן", זיינען ווי עס זעהט אויס „שטארק איינגע'עקשנ'ט אז דיזע אונטערנעהמונג זאל פערווירקליכט ווע-רען אין דער נאהענטער צוקונפט.

ענטהוזיאסטישע מיטינגען ווערען אבגעהאלטען אין יעדע שטעדטיל, וואוהין די אינזשענירען קומען, פאהרענדיג אויף זייער מארשרוט פון יארקטאן קיין וואהפיטאן נ. ד., אויך געוויסע סומעס געלד ווערט זיי פערשפראכען פון פערשיעדענע פינאנסירען אין יענע געגענדען.

„דהי מערידאן ראאד", אזוי רופט מען דערוויל די דרום זייטיגע ליין וואס ווערט געפלאנט פון וויניפעג קיין גאלוועסטאן, וועט געמאכט ווערען אויף אזא אופן אז עס זאל מעגליך זיין דאס גאנצע יאהר צו פאהרען דורך איהם

א דאנק דיזער אונטערנעהמונג וועלען די אלע צו ווארפענע שטעדט און שטעדטליך וואס ליעגען אויף דיזען וועג אין דער לענג און ברייט, מעהר פעראייניגט זיין. די פארמערס און איינוואהנער פון דיזע שטעדטליך און קא-לאניעס וועלען זיך ניט פיהלען אזוי איינזאם און וועלען קענען קומען אין נא-הענטע פיזנעס פערבינדונגען צווישען זיך.

וואס טהוט א אידישער פארמער אום ווינטער?

אויף דיזער שאלה וואלטען זעהר פיעלע מענשען געגעבען פערשיע-דענע ענטפערס, אבער קיינער וואלט קיינמאל ניט געגעבען די תשובה וואס א רוסישער אידישער אימיגראנט אהרן קירשפעלד, א קאלאניסט אין פיס-רי-ווער, פון פראווינץ אלבערטא, האט געגעבען.

— מען דארף — ענטפערט ה' אהרן קירשפעלד — ווייזען די קענעדער מייסטערס און קינסטלער אז אידישע פארמערס קענען עפעס אויך מאכען א שטיקעל ארבייט אפי נור זיי האבען צייט.

און אט האט ער אויף א קערענדעל ווייץ אויסגעקריצט א תפילה און א דאנק דער ענגלישער רעגיערונג און דער קענעדער גאווערמענט פאר איהר טאלעראנץ און פאר איהר גוטען טהאט מיט איהר געבען האמסטעדס (160 אייקער אומזיסטע לאנד) צו יעדען וואס וויל ווערען א פארמער אהן אונטער-שיעד פון גלויבען, ראסע אדער נאציאן.

ווען איהר וועט זיך אביסעל מעהר אריינטראכטען אין דאס אביגע און דערביי אין אכט נעהמען די גרויס פון א ווייץ-קערענדיל וועט איהר פערשטע-הען וואס פאר א שווערע און מיעדע ארבייט עס איז אויסצוקריצען תפילות און דאנקזאגונגען אויף אזא קערענדיל.

דאס קערענדיל איז אבגעשיקט געווארען צום גאווערנאר דזשענעראל זיין מאיעסטעט דיוק אף קאנאט.

די ענגלישע צייטונגען וואס קענען זיך גאר ניט אבלויבען פון דעם שטיקעל ארבייט זאגען אז קיין גלייכען צו זיך קען קירשפעלד ניט קריגען, סיידען א צווייטען אידען וואס האט אויך אויסגעקריצט אויף א קערענדיל א תפילה פון 386 העברעאישע בוכשטאבען געווידמעט משה מאנטיפיארי.

איין צייטונג פון דער וועסט שרייבט: „מיר זעהען שוין יעצט אלע מאל אנדערע חידושים אין די פראווינצען פון וועסטערן קענעדא, אבער אזא חידוש האבען מיר ביז היינט ניט געזעהן און מיר מעגען שטאלצירען מיט אזעלכע פלייסיגע מענשען ווי אהרן קירשפעלד איז".

פיעלע זיינען שטארק צופריעדען דערפון וואס דיזער אימיגראנט ווייס און אנערקענט די טובה וואס די רעגיערונג טהוט מיט דעם געבען האמסטעדס צו יעדען.

משומדים אין לעצטען יאהרהונדערט

דאס אידישע פאלק האט קיינמאל, זינט עס איז געווארען אויס בעל הבית אין זיין אייגען לאנד, ניט געלעקט קיין האניג אין דעם גלות. זיין געשיכטע ציינט נור אויף רדיפות און בלבולים, צרות און חורבנות, ימים פון בלוט און טרעהרען; עס האט קיין שיעור און קיין ערך וואס עס האט געהאט אויסצו-שטעהן אין פערלויף פון די פיעלע הונ-דערטער יאהרען זייט עס בלאנקעט זיך ארום ווי א פערלארען שעפעלע אהן א היים מחמת „שנאה פון די פעלקער". די אלע צרות אבער זיינען ניט נור געוועזן ניט שעדליך צו זיין גייסט און זיין עקזיסטענץ, נור אין גע-גענטהייל, זיי זיינען געוועזן ווי א מע-דיצין וועלכע פרישט אויף די נערוועז און גיט כח דעם קערפער ווייטער צו קעמפפען און מלחמה צו האלטען פאר זיין זעלבסט ערהאלטונג; די אידען הא-בען פיעל געליטען, דאס יודענטהום אבער איז זעהר ווענינ בעאיינפלוסט געווארען פון די אלע פערפאלגונגען. ווי אויף צו להכעיס האט דאס יודענ-טהום דערפון נאך בעקומען התחזקות און דאס אידישע פאלק האט ניט גע-וואלט אוועקלעגען דאס כלי זין צו די פיס פון זיינע פערפאלגער. עס האט אין דער גאנצער צייט ווען טייכען אי-דישע בלוט האט זיך געגאסען ווי וואַ-סער, געליפערט זעהר ווענינ משומדים צו דער מחנה פון זיינע שונאים. ווי אין מצרים איז אויך שפעטער געוועזן די טבע פון די אידען: „וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" — וואס מעהר מען האט זיי געפלאגט, אלץ מעהר איז דאס יודענטהום שטארקער און פעס-טער געווארען.

אין לעצטען יאהר הונדערט אבער, בעזאנדערס, זייט דער צייט וואס די פעלקער האבען אנגעהויבען אביסעל צו רוהן לאזען אדער זיי נאך געבען וועלכע הנחות, האט זיך די צאהל פון די אידישע משומדים זעהר פערמעהרט. דאס יודענטהום האט פערלארען דעם כח המושך, די אנציהונגס קראפט וועל-כע האט עס צוזאמענגעהאלטען אזוי פיעל יאהר און פון טאג צו טאג האט זיך פערמעהרט די צאהל פון די דע-זערטירטע וואס האבען פערלאזען די אידישע מחנה און צוגעשטאנען צו דער מחנה פון אונזערע שונאים.

אם מייסטען האבען זיך די אידען געטויפט אין דייטשלאנד און אין עסט-רייך וואו די רדיפות זיינען געוועזן אם ווענינסטען, בעזאנדערס אין די גרויסע שטעדט ווי בערלין און וויען, דארט איז באמת געוועזן א שרעק דורך דער טויף-עפידעמיע און פיעלע האבען געמיינט אז דאס יודענטהום געהט צו גרונד.

אין פרייסען האבען זיך געטויפט פון יאהר 1875 ביז 1879 יעדעס יאהר 62 אידען. אין יאהר 1880 שוין 120 אידען יעדעס יאהר איז די צאהל משומדים פערגרעסערט געווארען אזוי, אז אין יאהר 1902 האבען זיך שוין געטויפט 413 אידען. דאס זיינען 86 פון 100000

אין איבעריגען דייטשלאנד האבען זיך פון יאהר 1880 ביז 1903 געטויפט 2263 אידען, אם מייסטען אין בערלין; אין יאהר 1903 האט בעטראפען די צאהל פון די בערלינער משומדים 46 פראצענט פון די משומדים פון גאנץ דייטשלאנד.

אין עסטרייך [א חוץ אונגארן און גאליציען] האבען זיך יעהרליך גע-טויפט אין דיעזער צייט 900 אידען פון די 300,000 אידען וועלכע וואהנען דארט. אם מייסטען אבער האט געלי-טען די וויענער געמיינדע. פון יאהר 1868 ביז 1879 האבען זיך געטויפט יעהרליך 50 אידען; פון 1880 ביז 1889 יעהרליך — 220 אידען; פון 1890 ביז 1903 יעהרליך — 455 אידען. בלויז אין יאהר 1908 האבען זיך געטויפט 608 אידען.

אין אונגארן האבען זיך אין יאהר 1897 געטויפט 169 אידען; דאן איז די צאהל פון די משומדים יעהרליך גע-שטיגען. אין יאהר 1904 איז געוועזן די צאהל פון די אידישע משומדים 492.

פון אלע 900,000 אידען, וועלכע וואהנען אין גאליציען און בוקאווינא איז אין משך פון אלע יאהרען ניט גע-וועזן אפילו איין משומד. [פיליפזאהן, „נייעסטע געשיכטע דעם אידישען פאלקעס", זייטע 133].

אין רוסלאנד האבען זיך אין משך פון 60 יאהר, פון 1836 ביז 1896 גע-טויפט 52,582 אידען, פערהעלטניס-מעסיג א גאנץ קליינע צאהל געגענאי-בער די איבעריגע לענדער.

די אורזאכע פון דיעזע אונגעהויערע טויפען זיינען צוואר פערשיעדען אין זייערע אויסערע פארמען און האבען פיעל צו פערדאנקען דער עקאנאמי-שער לאגע פון די אידען. ווען מען וויל אבער די זאך גוט נאכדענקען און גע-נוי שטודירען, אזוי מוז מען קומען צו דער איבערצייגונג אז די שולד אין דעם האט נור די רעפארם בעוועגונג, וועלכע שטאמט פון דאס פרייע דייטשלאנד און האט אויך א גוט פעלד געפונען אין עסטרייך, וועהרענד אבער די מדינות ווי גאליציען, אונגארן און רוסלאנד וואו די רעפארם בעוועגונג האט ניט געטראפען דעם ריכטיגען באדען, איז אויך די צאהל פון די משומדים ניט געוועזן בעדייטענד אדער כמעט גאר ניט, אין פערגלייך מיט גא-ליציען.

נייגער און האלדהיים וועלכע האבען זיך בעשטרעבט דאס יודענטהום צו רעפארמירען, האבען נור גורם געוועזן דאס יודענטהום צו פערניכטען. זיי האבען געוואלט מאכען אין דעם אידי-שען קערפער אן אפעראציע איידער זיי האבען גענוי שטודירט אלע בעשטאנד טהיילען פון דעם קערפער, דאמיט זיי זאלען קענען אונטערשיידען צווישען „אן אבר שהנשמה תלויה בו און אן אבר שאין הנשמה תלויה בו". — עס איז ניט קיין קונץ צו שניידען מיט דעם מעסער אין דער האנד, מען מוז אבער וויסען וועלכען אבר מען קען אבצו-שניידען אהן דעם גוף עפעס א שאדען צו ברענגען און וועלכען אבר מען טאר ניט בעריהרען ווען מע[...]ל אז דער אפערירטער זאל ניט בלייבען אונטער'ן מעסער. שוין דאס בלויזע בעשטרעבען פון די ביידע רעפארם אנפיהרער צו ערלויבען זיך משדך צו זיין מיט אנ-דערע פעלקער און צו ערקלעהרען א ניט גע'מל'טען איד פאר אן עכטען איד האט שוין געמאכט א טיעפען איינ-שניט אין דעם הארץ פון דעם יודענ-טהום און געבאהנט דעם וועג צו דער שמד.

ניט נור די פרומע רבנים, ווי למשל ר' שמשון רפאל הירש דער פראנקפור-טער רב וועלכער איז פריהער געוועזן א פערזענליכער פריינד גייגערס און האט זיך דערנאך פון איהם אבגעזאגט און דער אונגארישער רב הייפלערין מיט זייערע פיעלע אנהענגער, ניט נור זיי אליין האבען פאראוים געזעהען אז די רעפארם איז נור א רואינע פאר'ן יו-דענטהום, א פשוט'ער מלאך המות זיינער, נור אפילו דער גרויסער צונץ וועלכען מען קען זיכער ניט חושד זיין אין פאנאטיזם, האט אויך געהאט גע-נוג רייגע אויגען צו זעהען וואוהין דיע-זע רעפארם וועט פיהרען און וואס דער סוף וועט זיין פון אזא פערקריפעלטען יודענטהום ווי די רעפארם ראבינער האבען אונז געוואלט געבען.

דאס יודענטהום אין דייטשלאנד וואלט שוין לאנג געוועזן צו גרונד גע-גאנגען ווען ניט דער פיעל בעקאנטער קאנסערוואטיווער ראבינער הירש פון פראנקפורט וועלכער האט פערשטא-נען דורך זיינע פיעלע בעריהמטע ספרים אבצושוואכען דעם כח פון דער שעדליכער רעפארם און דאס דייטשע יודענטהום צוריקצופיהרען צום ריכטי-גען וועג. דאס אפרייסען זיך פון דער רעפארם געמיינדע און גרינדען א בע-זונדער ארטהאדאקסישע געמיינדע אין דייטשלאנד איז געוועזן א ניט פער-מיידליכע נויטוועגדיגע אפעראציאן פאר דעם אידישען קערפער. די טויפען האבען, עס איז וואהר, ניט אויפגע-הערט, עס איז אבער מעהר ניט גע-פעהרליך געוועזן פאר דעם געזונדען טהייל פון דעם אידישען קערפער. ווען דער שעדליכער פוס איז איינמאל פון דעם קערפער אבגעשניטען, קימערט שוין דעם געהיילטען קערפער ניט מעהר וואס מיט דעם פוס געהט פאר, ווייל די ביידע האבען קיין איינציגע פער-בינדונג ניט מעהר און קעהרען זיך גאר ניט אן איינס מיט דעם אנדערען.

די ערייגניסע פון דער לעצטער צייט מאכען דעם איינדרוק אז דאס אמעריקאנער יודענטהום איז געקומען צו דער איבערצייגונג דאס די רעפארם איז נור בלויז א בריק וועלכע פיהרט ניט צו גוטען און האט מיט דעם יו-דענטהום ניט צו טהאן; עס ציינט אז „רעפארם" שטעהט פאר א באנקראט, ווייל זי האט ניט מעהר אירגענד וועל-כען עקזיסטענץ בערעכטיגונג אין דעם יודענטהום. נאך קעמפפען די פיהרער צו דערהאלטען דעם כבוד און זכות פון די 50 יעהריגע טראדיציאן; דער קאמפף איז אבער נור א פערצווייפלונגס קאמפף אהן וועלכען סיסטעם, אהן וועלכען פלאן און אהן וועלכער זעלבסט איבערצייגונג. אזא מלחמה קען אין קיין פאל ניט פיהרען צו א נצחון. ווען די קעמפפער וועלען שוין אויס פיזר-זענליכע ריקזיכטען ניט חוזר למוטב זיין און צוריקקעהרען צום אלטען יו-דענטהום — פאר דעם יודענטהום אבער איז די רעפארם אין אמעריקא ניט מעהר שעדליך, ווייל די צייט האט דייטליך ארויסגעוויזען מי לד' ומי לעזאזל.

וויכטיגע פראבלעמען פאר ענגלאנד.

פון י. סקלאווער.

דער קריזיס וואס הערשט יעצט אין ענגלישען מיניסטערי.ם איז איינער פון די גרעסטע פון פיעלע יאהרען, ווי א שווערער וואלקען האט ער זיך יעצט אנגערוקט איבער'ן קאפ פון דעם אס-קוויט מיניסטעריום און דאס איז א דאנק דער פראגע: „האם רול" פאר איירלאנד.

שוין צעהנדלינגע יאהרען ווי עס ווערט אנגעפיהרט א קאמפף פון די איירישע פאר א זעלבסטשטענדיגער רעגירונג פאר דעם איירישען פאלק, אפער קיינמאל האט דער קאמפף ניט אנגענומען אזעלכע עקסטרעמע פאר-מען ווי יעצט, עס האלט שוין אזוי וווייט ווי ביי א בירגער קריעג.

צוויי מאל איז אריינגעבראכט גע-ווארען א ביל אין ענגלישען פארלא-מענט וועגען האם רול פאר די איירי-שע, דאס ערשטע מאל איז עס געוועזן 1886 און דאס צווייטע מאל אין 1893 יאהר. ביידע מאל איז דער ביל דורכ-געפאלען. דערפאר האבען יעצט די איירישע א פיעל ווייטערען פאליטישען שריט געמאכט. זיי זיינען יעצט מעהר בעוואוסטזיניג און ערקלעהרען אז יעצט צום דריטען מאל וועט די פראגע מוזען געלעזט ווערען, „אויב די יעצטיגע אסקוויט-רעגיערונג וועט ניט נאכגע-בען אין דיעזער פראגע וועלען מיר מיט אונזער בלוט אויסקעמפפען אונזער זעלבסטשטענדיגקייט". אזוי האט ער-קלעהרט מר. רעדמאנד דער פיהרער פון די איירישע נאציאנאליסטען. און די ענגלישע רעגירונג זעהט אז די יעצטיגע דראהונג איז ניט קיין פוסטע ווערטער, די איירישע זיינען יעצט

א שפאציר.

רעטעניש; צו וואס טויג א נאז? די נויטווענדיגקייט פון א צונג; די נוצען פון מויל; צו וואס מען דארף נויטיג אויערען; גוטע און שלעכטע נאז-סימנים; די נאז אלס סימבאל; די מענשהייט איז דער קערפער, די נאז איז דאס יודען-פאלק. א משל מיט א פאלק.

פון ר' ברוך'ל.

[...]בותי, שאט'ס, איך האב פאר אייך א נייעס. ווער ס'וועט מיר טרעפען דאס רעטעניש, גיב איך איהם אוועק [...] אין ציון האם, די שפיגעל-וואנד אין ראדיקאל-[...] גרויסע פרעמיום וואס דער „קענעדער איד" האט [...] גערדאכט פערשפראכען זיינע לעזער אמאל און [...] ניט געזאגט אפילו דעם נאמען פון דער פרעמיע; [...] איך אוועק א העלפט אפאדיסמענטען וואס די [...] קענעדא פלעגט קריגען פאר א שעהן ליעדעל און [...] ענדע גיב איך אייך א פאליטישען סיגאר פון וועלכען ס'וועט זיך אייך דרעהען דער קאפ א יאהר מיט א פערטעל, נור טרעפט מיר דאס רעטעניש:

צו וואס דארף מען א נאז?

מילא די צונג למשל מוז מען האבען. וואס למשל וואלט געטהאן רוזוועלט אהן א צונג? וואס וואלטען „לוי-פערס" געטהאן ווען — די שעה זאל ניט זיין — זיי זאלען קיין צונגען ניט האבען? וואס וואלטען למשל חזן מייזעלס און אנדערע חזנים געטהאן אהן א צונג? און היינט שטעלט זיך אויף איין רגע'לע פאר ווען, בעהיטע גאט, סקלאווער איז אהן א צונג כאטש צוויי מינוט בעת ער זיצט אויף'ן טשער אין דעם פעראיין „אידישע יונענד".

ווי איהר זעהט אלזא מוז מען האבען א צונג. איהר אליין, ליעבער לעזער, מוזט האבען א צונג ווי דעם לעבען אום ארויסצושטעקען זי נאכדעם ווי איהר לייענט דורך א „שפאציר", אדער בעת דאס ווייב בעט א נייע העט, אדער בעת עס קומט אייך אן א פיל פון גראסערי מאן, אדער בעת איי"ר פריינד געווינט א קאן אין א „פינף הונדערט איינס".

איהר מוזט אויך האבען א צונג צום דרעהען, צום פערביי-סען און צום לעקען. איך שטעל זיך פאר ווי מענשען, דער-הויפט סקעבס, וואלטען אויסגעזעהען ווען זאלען קיין לע-קערס ניט האבען.

אויגען ווייס איך אויך אז מען מוז נויטיג האבען: ווייבער דארפען האבען אויגען צום וגיינען; יונגע לייט דארפען אויגען אויף צו וואדפען מיט זיי אויף יונגע מיידלעך; אק-טיארען דארפען אויגען אויף אונטערצושמירען זיי מיט שווארצען; „קיקערס" מוזען האבען אויגען אויף צו קוקען דארט וואו מען דארף ניט; גנבים מוזען האבען אויגען פון וואנען צו גנב'ענען דאס ווייסעל; ד. ליוואי דארף האבען א סך אויגען — אויף די זופס. חוץ דעם מוז יעדער מענש כאטש איין מאל אין מאנאט כאפען א גוט אויג.

נו און א מויל? וואס הייסט — דאס איז דאך אזא נוצ-ליך ארטיקעל. שטעלט זיך פאר א אידיש טהעאטער פול מיט בעזוכער און אהן מיילער. נו האט עס א פניר? צי א קבצניש הויז פול מיט קינדערלעך און אלע אהן מיילעכליך. צו וואס וואלט מען דאן בעדארפט די צדקה גדולה און די פרוטה צעטלעך? צי שבת ביים לייענען א פולע שוהל מיט אידען און אלע רחמנא ליצלן אהן מיילער? צי א ציוניסמי-שער מיטינג, אסאווסקי איז טשערמאן און — אהן א מויל; צי ערב יו"ט אייער צווייטע העלפט וויל א נייע דרעס ממש זי חלש'ט אוועק, נור זי איז אהן א מויל. היינט וואס וואל-טען געטהאן די מויל-העלדען, די בייזע מיילער און די רכי-לות און פלאטקע מאכערס? גו און די בעריהמער, ליגנערס, פאליטישענס און פאליטישע-רעדנערס.

יא א מויל איז זעהר וויכטיג.

אויערען ווידער — געהט שוין געהט. מיר מוזען הא-בען אויערען צו די לעקטשורס; צו די מלמדים אין חדר זיי זאלען האבען וואס צו דרעהען; א שטאדט טאטע אהן אוי-ערען וואלט קיינמאל ניט געהערט די פרייז... יונגע ווייב-לעך וואלטען אהן אויערען קיינמאל ניט געהערט דאס נא-רישקייט פון זייערע יונגע בעל הבית'לעך. א נגיד מוז הא-בען אויערען אויף צו פערשטאפען זיי מיט וואטע; ווינטער מוז מען האבען אויערען אויף צו בעהאלטען זיי אין די קעלנער און אין די קוטשמעס; פידאשקע ווייבער מוזען האבען אויערען אויף אויפצוכאפען א „זאגעכץ" (געוועזער מיינד, וויניפעגער מאנסבלין מוזען דאס אויך).

ווי איהר זעהט אלזא פערשטעה איך צו וואס א מענש דארף האבען זיינע אברים. אבער די נאז?

[...] געמיינט אז די נאז דארף מען נור צום ווייסען טו [...] שלענגלט זיך מיט א ריח נחוח איבער וויניפעגער [...] פון די אייזערנע שטאכעטליך; אז מען דארף זי הא-בען [...] אונזערע „כלל טהוער" זאלען האבען פאר וואס צו [...] צו פיהרען; אום מ'זאל דערקענען א שיכור; א [...] דארף מען האבען אראבצולאזען זי ווען מען ווערט ברונז מיט'ן ווייב; ווען א „קנאקער" דערזעהט זיינע מעשים פערעפענטליכט; ווען א בעל עברה'ניק ווערט גע-וואירע אז מען האט זיך דערוואוסט פון זיינע מעשים טובים און ווען א ביזנעס מאן בעקומט דעם ערשטען באנקראטיר-טען נאוט. היינט ווייס איך אז א נאז איז זעהר א בעקווע-מער ארטיקעל צום שנאלען און צום שמעקען טאבעקע. ווייסיך, אז איך זאל זיך אפשר גוט מוטשענען וועל איך נאך אויסטראכטען א פאאר שטעלעס פאר דער נאז.

שטעלט זיך אבער פאר ווי איך האב אראבגעלאזט די נאז ווען איך האב דערהערט אז א יונגערמאן האט גאר גע-זאגט: ווייסיך ס'לא היה ולא נברא. די נאז — זאגט ער — איז א סימבאל. דאס אידישע פאלק איז די נאז און דער קערפער מיט שאר ירקות איז דאס גאנצע לעבען, די גאנצע מענשהייט... איז אלזא אויב די נאז; דאס אידישע פאלק חייסט עס, איז עפעס ניט מיט אלעמען, איז מסתמא דער גאנצער קערפער ניט מיט אלעמען, די מענשהייט איז עפעס דאסיג. איז אום די נאז זאל צוריק ווערען בריא ושלום דארף מען אפערירען דעם קערפער. ווען דער קערפער איז געזונד איז די נאז אויך פאלקאמען. די נאציאנאליסטען וואס טשעפען זיך נור מיט נאז קראנקהייטען מאכען א טעות. מען דארף, זאגט ער, נור האבען א רפואה צום קערפער און דורך דעם וועט אריין א געזונד אין דער נאז.

אוי אומגליקליכע נאז, טפוי, אידיש פאלק, מיין איך, נאר ווי די מעשה איז. איך האב עס געפאקט: אלזא צו די אלע זאכען צו וואס א נאז דיענט איז מיר צוגעקומען נאך איין וויכטיגע זאך: צו א משל צום אידישען פאלק.

גרייט מיט וואפען צו פערטהיידיגען דעם ניט לאנג געגרינדעטען „האם רול קאנסול" אין בעלפאסט. די רעגיערונג איז שוין אפילו בערייט צו אנערקענען דיזען „האם רול קאנסול" נור מיט דער בעדינגונג דאס דער קאנסול זאל ניט האבען קיין רעכט צו שאפען א טאריף אבצאהלונג צווישען ענגלאנד און איירלאנד, און אז איירישע דעפוטאטען זאלען אין ענגלישען פארלאמענט ניט האבען דאס רעכט צו בעטהייליגען זיך אין פראגען וואס בעריהרען די גאנצע אימפעריע. צ. פ. ש. אז ווען די ענגלענדער, די סקאטשמען און וועלשיאנער האבען אינסטרואירט זייערע דעפוטאטען פאר א נייעם טאריף רעפארם, און די איירישע דעפוטאטען האבען קיינע אינסטראקשאנס ערהאלטען פון זייערע וועהלער, זאלען זיי קיין בעשליסענדע מאכט אין דיזער אנגעלעגענהייט ניט האבען.

אזוי צי אזוי, איינס איז אבער געוויס זיכער דאס ענגלאנד וועט ניט קענען מעהר אבשטופען דיזע פראגע ווי זי האט עס געטהאן ביז יעצט, און אין גיכען וועט א פראיעקט אריינגעטראגען ווערען אין „האוז אף קאמאנס" וועגען געבען די איירישע פאלשטענדיגע אויטאנאמיע, ניט קוקענדיג אויף דער גרויסער אפאזיציע פון די יוניאניסטען, אויב די רעגיערונג וויל פערמיידען א בירגער קריעג.

די צווייטע גרויסע פראבלעם וואס שטעהט יעצט פאר ענגלאנד, איז דער סטרייק פון די קוילען גרעבערס, וועלכע האבען בעשלאסען מיט א גרויסער מאיאריטעט ארויסצורופען דעם ערשטען מארטש. ווי עס פערזיכערט די פרעססע וועט דאס זיין איינע פון די גרעסטע מלחמות צווישען קאפיטאל און ארבייט, ווייל אלע אינדוסטריען וועלען מוזען אבגעשטעלט ווערען צוליעב דעם מאנגעל אין קוילען; די רעגיערונג פרובירט צו מאכען שלום, אבער די מינען - אפרייטארס ווילען פאר קיין פאל ניט נאכגעבען די פאדערונגען פון די ארבייטער, און ווי עס ציינט זיך ארויס וועט דער סטרייק מוזען אויסברעכען, און די רעגיערונג איז זעהר בעאונרוהיגט וועגען די פאלגען פון דיזען קאמפף.

דאס זיינען א י נ ע ר ל י כ ע פראבלעמען פאר ענגלאנד וואס פאדערען אן ענטפער אין גיכען, און ביי וועלכע די פאליטיק פון לאנד וועט מוזען אננעהמען אן אנדער ווענדונג. די רעדע פון לאיד דזשארדזש דער פינאנס מיניסטער, געהאלטען ניט לאנג, אין וועלכער ער האט ערקלעהרט אז דאס רייכטהום פון ענגלאנד מוז פערטהיילט ווערען צו יעדען ענגלישען בירגער גלייך, איז דער צייכען פון דער נייער ווענדונג פון געזעצגעבונג וואס די ענגלישע רעגיערונג דענקט דורכצופיהרען.

אפער אין א שווערע לאגע געפינט זיך יעצט אויך די אויסערע פאליטיק פון ענגלאנד, די האנדלונג פון דער ענגלישער רעגיערונג מיט איהר געהען האנד אין האנד מיט רוסלאנד אין דער רויבערישער פאליטיק אין פערסיען, האט ארויסגערופען א גרויסע אונצופריעדענהייט פון דער גאנצער ענגלישער בעפעלקערונג, און דאס וועט קאסטען דעם אויסערן מיניסטער, סיר עדווארד גרעי, זיין מיניסטער שטעלע. מיט דיזער האנדלונג וואס האט כמעט ווי געהאלטען ביי א קריעג אין פערסיען, זיינען אויך די ענגלישע קאלאניעס זעהר אונצופריעדען. און מיט רעכט פרעגען אפילו די פערביסענסטע קאנסערוואטיווע צייטונגען: „מיט וואס פאר א רעכט נעהט ענגלאנד פעראורזאכען אזעלכע פאליטישע פלאנטערס וואס קען ברענגען צו מלחמה און ניט אנפרעגען פריהער ביי קענעדא, אויסטראליען, אפריקא. ווען עס וואלט אויסגעבראכען א מלחמה וואלט דאך די ענגלישע רעגיערונג געפאדערט הילפע סיי אין מענשען סיי אין געלד פון די דערמאהנטע קאלאניעס, ווארום זשע זאלען די קאלאניעס ניט האבען א דעה אין אזעלכע אנגעלעגענהייטען און פערמיידען אזעלכע געשעהענישען?" און די פרעססע פאדערט אז אין דיזער הינזיכט זאלען זיי האבען דאס רעכט צו נעהמען אן אנטהייל, אויב ניט זאל ענגלאנד קיין רעכט ניט האבען צו פאדערען נאכדעם, ווי עס ברעכט אויס א קריעג, מענשען און געלט צו העלפען איהר אין זאכען וואס די קאלאניעס האבען קיינע אינטערעסען ניט.

אט אזוי שטעהן פיעלע פראבלעמען פאר ענגלאנד סיי אינערליכע סיי אויסערליכע, וואס פאדערען אין גיכען אן ענטפער, און וואס די נאהענטע צוקונפט וועט מוזען ענטשיידען.

פון מיין רייזע אין דער וועסט.

ט) די אידען אין רידזשיינע.

פון ב. גאלדשטיין.

אין רידזשיינע זיינען פאראן אן עטליכע און דרייסיג אידישע פאמיליעס און פיעלע בחורים. דער „אלד טיימער" איז דא מסתמא זייט אזעלכע 6—7 יאהר. קיין גאר אלטע סעטלערס זיינען דא ניטא. אלע זיינען זיי דא קלענערע אדער גרעסערע סטארקיפערס. פאראן אויך — כנהוג — אפיסעלע פעדלרס, עטליכע ארבייטער, אבער די הויפט זאך איז — ווי אין קאלגארי און עדמאנטאן — קראמען. ווי א איד, דארטען איז א קראם.

גוים פון רידזשיינע וואס קענען נור די אידען פון זייער איינענער שטאדט זאגען דא דערום אז אידען טויגען ניט צו מסחר, אז אידען זיינען אבגעשטאנען. זיי זעהען פאר זיך א הונדערט אידען וואס זוכען ניט, וואס וויסען ניט אדער ווילען ניט וויסען אז רידזשיינע איז שוין יעצט ניט קיין פלאץ פאר קראמען; זיי ווייסען ניט, אדער ווילען ניט וויסען אז ארום און ארום זיי זידט עס און קאכט, אז פאראן דא אויסער קרעמעריי אויך אנדע. ע זעהר פיעלע ביזנעס צווייגען ביי וואס מען קען זיך דא ארויפארבייטען ווי עס וועט זיין לייכט צו זעהען פון אן אנדער קאפיטעל פון מיין רייזע בעשרייבונג. עס איז דערום קיין וואונדער וואס ריידענדיג מיט פיעלע רידזשיינער קריסטען האבען זיך כמעט אלע אויסגעדריקט מיט א שלעכטער מיינונג וועגען די אידען. „זיי טרייען אומזיסט — האבען די קריסטען מיר געזאגט — זיי זיינען ניט קיין פעהיגע מענשען, זיי זיינען ניט ציוויליזירט גענוג".

איך האב גערעדט מיט א יונגען איירישמאן אן אנגעשטעלטער אין א באנק, ער קען זעהר גוט די היגע אידען און ער האט מיר געזאגט דאס זייענדיג אין וויניפעג און אין קייפטאון האט ער געהאט פיעלע בעקאנטע אידישע יונגע לייט, דא האט ער זיי ניט און ווי איהם דוכט זיך זיינען גאר קיין אידישע יונגע לייט ניטא אין רידזשיינע, אויב אבער זיי זיינען יא פאראן, איז עס מסתמא אזעלכע וואס האבען זיך נאך דא ניט צוגעוועהנט צום לעבען און זיינען פרעמד מיט די היגע מנהגים. וועגען די עלטערע היגע איינוואהנער וועלכע ער קען יא, האט ער קיין גוטע מיינונג ניט געהאט: אלע זיינען זיי פערטהאן אין איין ליין ביזנעס, אלע האבען זיך אין משך פון זייער זיין דא ניט ארויפגעארבייט.

איך האב נאכהער אליין נאכגעזוכט און אויסגעפונען אז דער אויבענדערמאהנטער באנק אנגעשטעלטער האט פאלקאם רעכט געהאט און אז ער האט ניט מיך און ניט זיך גענארט.

„ווען איהר זאלט אלע רידזשיינער אידען ארונטערלעגען אין א פרעס און זיי שטארק צוזאמענדריקען וועט איהר ניט אויספרעסען קיין פינף הונדערט דאלאר", אזוי זאגט מיר א היגער איד, א פרעמער נאטירליך.

רידזשיינע פערמאגט נאך ניט די אידען וואס זאלען מיט א פאאר מאל ארומדרעהען זיך איבער די היגע ביזנעס אפיסעס, אנשטויסען זיך וואו און ווי אזוי מען קען זיין אי א נוצליכער בירגער, אי מאכען א שעהן לעבען און זיך ארויפארבייטען.

צווישען זיך, לעבען זיך די רידזשיינער אידען אויך צוריסען. דוכט זיך עטליכע און דרייסיג פאמיליעס אין א שטאדט וואוהין זיי זיינען ניט לאנג אריבערגעקומען, דארפען זיין נאהענט איינס צום צווייטען, וואלטען בעדארפט זיין אין ענג צוזאמענגעבונדענע פאמיליע, ליידער אבער איז עס ניט אזוי. יעדער איד מיט וועמען איך האב גערעדט האט מיר געזאגט אז י ע נ ע זיינען נא גוד, אז י ע נ ע זיינען נאך ווילדע אינדיאנער, אז י ע נ ע זיינען אזוי און אזוי. איינער, הייסט עס, אנערקענט אז די אנדערע זיינען ניט קיין פיינע מענשען. זיך, געוועהנליך, נעהמט ער ארויס פון כלל.

א לעבען אבער מאכען אלע היגע אידען. קיין גליקען האבען זיי ניט, אלעמען אבער לעבט זיך ניט שלעכט. נור ווייל זיי זיינען געזעלשאפטליך ניט פעראייניגט צווישען זיך ווי געהעריג, דערפאר האבען זיי דא ניט קיין שום אידישען אינסטיטושאן, אויסער... א שוחט. דער שוחט וויעדער נעהמט אזעלכע 40 דאלאר א מאנאט און אט די 40 דאלאר דארף מען ביי יעדען א ר ו י ס ר י י ס ע ן זיין בעשטייערונג. עס פאהרט אלע מאנאט ארום א איד צונויפזאמלען דאס „שוחט שטייער" און איידער ער זאמעלט עס צונויף פערשילט ער זיך דאס געביין.

א גאנצע וואך זיינען די היגע אידען איינגעשפאנט אין דעם עול הפרנסה, נימ ווי ביי אונז ביז 6 אוהר, נור ווי אין קאלגארי און עדמאנטאן, ביז וויפיעל זיי אליין ווילט זיך. בלויז אין זונטאג מ ו ז ע ן זיי זיין פריי. דיעזען פרייען טאג פערברענגען די רידזשיינער אידען ווער אין „פינאקעל", ווער אין א „פינף הונדערט איינס" און ווער אין אן אנדער קארטען שפיעל, [וויניפעג מיט די ביינער!] די וואס האבען ניט קיין קאמפאניע, שטעלען זיך אוועק ביי די פענסטער און קוקען גלאט אזוי זיך.

זעהר טרויעריג געפינט זיך דא די ערשטע צייט אן אריבערגעקומענער יונגערמאן פון דער איסט. ער איז דא זעהר עלענד און האט ניט וואוהין אהינצוטהאן זיך; ער ליידעט ביז ער געוואהנט זיך צו, לערענט זיך אויס צו שפיעלען א פינאקעל, זוכט זיך א קאמפאניע און ער ווערט אלרייט.

פאליטיש שפיעלען די רידזשיינער אידען — ווי עס איז לייכט צו פערשטעהן — קיין ראלע ניט. מען רעכענט זיך מיט זיי ניט און טהיילוויז איגנארירט מען זיי לחלוטין, מען וויל מיט זיי קיין מגע ומשא ניט האבען. וואלטען זיי עס געפיהלט כאטש, וואלטען זיי דאס אהן צווייפעל געקענט בעזייטיגען; וואלטען זיי בעלאנגט צו אירגענד וועלכער פארטיי, חברה, אדער סאסייעטי, וואלט מען זיי געמוזט אין אכט נעהמען, אויב ניט אלס בירגער, דאן אלס מיטגליעד פון א געוויסער ארגאניזירטער מאכט.

צוויי אידען האבען דא געהאט האטעלען און ביידע האבען געמוזט אויפגעבען זייערע ביזנעס. ביי איינעם האט מען צוגענומען די לייסענס און דער אנדערער האט געמוזט זיין האטעל פערדינגען צו א גוי וועלכער מאכט דא גלענצענדע געשעפטען. אידען ווערען דא ניט צוגעלאזט צו קיין רעגיערונג אדער סיטי דזשאב און דאס איז אהן צווייפעל נור דערפאר וואס די אידען זיינען דא אבגעריסען און קומען ניט אין ערגעץ, זיינען אליין צווישען זיך ניט ארגאניזירט און זיינען ניט קיין מעמבערס אין די שוין עקזיסטירענדע ארגאניזאציאנען.

עס זיינען אפילו פאראן א ביסעל ציוניסטען, אבער קיינער האט פון זיי ביז איצט ניט געהערט.

ווען קיין רידזשיינע וועט מיט דער צייט פערבלאנדזשעט ווערען א מעהר ענערגישער אידישער יונגערמאן און וועט דאס אלעס אויבענדערמאהנטע אין אכט נעהמען, וועלען מיר אפשר אבנעהמען בעסערע גרוסען פון אונזערע איבער הונדערט ברידער אין דער שעהנער „גארטען שטאדט" רידזשיינע, וואו דאס לעבען איז ראשית און קאפעדיג.

וועגען דאס אויפפיהרונג פון די אידען און וועגען איינצעלהייטען אין זייער געזעלשאפטליך לעבען — נעקסטע וואך.

דער „קענעדער איד"

823 מיין סט. — סט. דזשאן 1454

מאכט אלערהאנד פרינטינג אין אלע שפראכען צו די מעסיגסטע פרייזען.

וועגען א ראדיקאל נאציאנאלער שולע

פון י. גורעוויטש.

דער פאר לעצטער מיטינג פון פעראיין „אידישע יונגענד" האט מיך געצוואונגען צו פערטראכטען זיך איבער דער פראגע וועלכע האט זיך פערהאנדעלט ביים מיטינג, נעמליך: וועגען א ראדיקאל נאציאנאלער שולע.

נור פריהער א פאאר ווערטער וועגען דעם פעראיין זעלבסט: אז אזא פעראיין איז נויטיג פאר דער אידישער יוגענד וועט, דוכט זיך, קיינער ניט אבלייקענען. נעהמענדיג אין אנבעטראכט די לאגע פון די אידען דא אין אמעריקא וואו זיי זיינען שוין, דוכט זיך, גאר פריי און דאך ליידען זיי פון אנטיסעמיטיזם; די מאסע וויעדער איז עפעס א „טומטום" — ניט סאציאליסטיש, ניט רעליגיעז און ניט נאציאנאל אדער אפשר גאר אלעס צוזאמען. עס פעהלט איהר עפעס, אבער וואס ווייס זי ניט. די מאסע איז דא, ווי אומעטום, פערטהאן אין איהרע וואכעדיגע דאגות און האט קיין צייט ניט א קלעהר צו טהאן אין וואס איינענטליך זי נויטיגט זיך. די אויפגאבע פון דעם פעראיין דארף אלזא זיין צו בעקענען דאס פאלק מיט אלעס וואס ארום און הינטער איהם קומט פאר; צו דערנעהענטערען און בעקענען איהם מיט זיין קולטור און געשיכטע, פעראנשטאלטען לעקטשורס, פארלעזונגען, דעבאטען וועגען ליטעראטור און איבער יעדער געזעלשאפטליכער טאגעס פראגע.

עס איז דא נאך א הויפט פאקטאר אין לעבען, א דאנק וועלכען אזא פעראיין מוז עקזיסטירען, נעמליך: די ערציהונג פון קינדער, וועלכעס דער פעראיין „אידישע יוגענד" האט גענומען צום ערשטען אויף'ן פראגראם.

וועגען דיעזער פראגע איז פיעל גערעדט און געשריבען געווארען, אבער איך גלויב אז וויפיעל מען וועט נאך רעדען און מען וועט נאך שרייבען איבער דיעזער פראגע, וועט ניט זיין איבעריג, ווייל דאס איז אזא ברענענדע פראגע, אן וועלכע עס הענגט אב די צוקונפט פון אידישען פאלק.

אז עפעס מוז געטהאן ווערען אויף דיעזען געביעט, איז גאר קיין צווייפעל ניט. ווען איהר וועט נעהמען דעם אמעריקאנעם אינגעל און איהר וועט עפעס ביי איהם א פרעג טהאן וועגען אידען, אידישע געשיכטע, אידישער קולטור, אידישע שרייבער א. ד. גל., וועט ער אייך אנקוקען אזוי ווי א האהן אין „בני אדם", ער ווייס ניט פון וואס צו זאגען. שולדיג אין דעם איז געוועהנליך די ערציהונג. אין אמעריקא וואו דער אידישער אינגעל געהט אוועק אין פאבליק סקוהל ווען ער איז 5—6 יאהר אלט, צוזאמען מיט די קינדער פון אנדערע נאציאנאליטעטען לערענט מען איהם דארט בלויז ענגליש און די געשיכטע פון דיעזען לאנד, וועגען אידען האט ער קיין שום אהנונג ניט. און ווען מען שיקט איהם שוין יא אויף א 2 שטונדען אין „תלמוד תורה", איז אויסער דעם וואס ער קען זיך דארט גאר ניט אויסלערנען, איז איהם די שול זעלבסט איבערדריסיג, ווארום ער איז געוואהנט צו א גרויסער און ליכטיגער סקוהל וואו ער האט פרישע לופט און קען שפיעלען מיט זיינע חברים אלערליי גיימס.

די אידישע נאציאנאלע יוגענד מוז אנווענדען איהרע כחות אז דער צוקונפטיגער דור זאל אויסוואקסען נאציאנאל געזאנגען און זאל זיין יא בעקאנט מיט אלעס וואס איז אידיש און זאל יא זיין שטאלץ מיט זיין אבשטאמונג און ניט דארפען פערלייקענען דעם נאמען „איד". די מיטלען דערצו האט אנגעווארפען מר. אסאוואסקי אין זיינע ארטיקלען.

ביי יעצטיגער צייט, ווען קינדער ערציהונג איז געווארען אזא ביליגע זאך וואס מען פערטרויעט דאס יעדען טויגעניכט, איז קיין וואונדער וואס די היגע אידישע קינדער זיינען אזוי ווייט פון אונז. נעהמט למשל אין רוסלאנד: א יונגערמאן, א בעל הבית'שער גארנישט, ווען עס ענדיגען זיך זיינע 2—3 „קעסט" ביים שווער און ער האט ניט וואס צו טהאן, ווערט ער א מלמד, כאטש ער האט קיין שום בעגריף ניט וועגען ערציהען קינדער. „מילא — לערנט ער זיך — א הדרקי מלמד וועט ער דאך קענען זיין". און אט צו אזא מין בטלן גיט מען עס איבער די אידישע יונגע קינדערלעך פון וועלכע מיר ערווארטען גרויסעס פאר'ן אידישען פאלק, צו געבען זיי אן ערציהונג. און אט די זעלבע מלמדים'לעך ווען אין רוסלאנד איז „כלו כל הקצין" און מוזען אויסוואנדערען אהער, אין דעם גאלדענעם לאנד, נעהמען זיי דעם סידור אונטער'ן פאכווע און נעהען מבית לבית און פעדלען, אדער כאפען זיך אריין אין א שול און „קנעלען" דארט מיט אמעריקאנער באטשיקעס. עס איז דערום קיין וואונדער וואס דער באטשיק פעראכטעט איהם און ווארפט איהם אמאל פאר „שיני" א. ד. גל.

די ערציהונג מוז אומגעביטען ווערען און אוועקגעשטעלט ווערען אויף א פעסטען פאדען אזוי, אז די אידישע קינדער זאלען ניט זיין אבגעזונדערט פון אונז, נור פערקעהרט, זיין ענג פערבונדען מיט אלעס וואס איז אידיש.

יעצט לאמיר זעהען וואס דער עקזיסטירענדער פעראיין האט אויפגעטהאן אין דיעזען הינזיכט:

אויף א מיטינג וואו עס זיינען געווען ארום 50 מענשען — פון זיי בלויז 12 מיטגליעדער — האט מען אין זעהר קורצע דעבאטען בעשלאסען צו גרינדען א שולע אין וועלכער מען זאל לערנען אידיש און אידישע געשיכטע אויף א פראגרעסיווען שטייגער און אן עדיוקיישיאנאל קאמיטע איז אויך אויפ'ן ארט, שטעהענדיג מיט איין פוס אויף יענער זייט טהיר, אויסגעקליבען געווארען, וועלכע זאל אנפיהרען די גאנצע ארבייט פון דער נייער שולע.

ווי לעבעהליך די גאנצע ארבייט געהט אן! שטעלט זיך פאר: א פעראיין וועלכער צעהלט 29 מיטגליעדער נעהט אנפיהרען אזא מין פעראנטווארטליכע ארבייט אויף וועלכער מען דארף לעגען אזוי פיעל ענערגיע, מיה און איז אויך פערבונדען מיט אונגעהויערע גרויסע קאסטען. איז ניט גלייכער ווען אזא פעראיין וואס איז נאך פון די וויקעלעך ניט ארויס זאל בעסער נעהמען אויף זיך א גרינגערע ארבייט וועלכע זי וואלט לייכטער געקענט אויפפיהרען און צו דער זעלבער צייט מאכען א שריט צו דיעזער פעראנטווארטליכער ארבייט? דער פעראיין האט אויף זיך געדארפט יעצט נעהמען די אויפגאבע צו פראפאגאנדירען די אידעען פון פעראיין און צוציהען צו זיך וואס מעהר מעמבערס אום ער זאל קענען שטעהן אויף א פעסטען באדען און אין דער זעלבער צייט ארראנזשירען מאס מיטינגען אויף וועלכע מען זאל איינלאדען קאמפעטענטע מענשען אין דער פראגע פון קינדער ערציהונג און זיי זאלען דייטליך ערקלעהרען דער אידישער בעפעלקערונג די נייע מעטהאדען פון קינדער ערציהונג. מען מוז דאך אנקומען צו דער אידישער בעפעלקערונג אז זי זאלען אונז געבען קינדער, (כאטש דער פעראיין נעהמט נאר די פראגע „וואו וועט מען נעהמען די קינדער" אין אכט ניט). דערצו וועט נאך געוויס פארקומען א קאמפף מיט דער תלמוד תורה, וואו די פיהרער זיינען הארט רעליגיעזע אידען וועלכע היטען די אלטע טראדיציעס און וועלען געוויס שטערען אין אנפיהרען די ארבייט. אלזא זעהען מיר אז צו אזא איבערקעהרעניש מוז מען האבען די ברייטע שיכטען פון פאלק.

אם ענדע וויל איך נאך זאגען א פאאר ווערטער וועגען דעם טיפ פון דער שולע, ד. ה. וואס פאר א מין שולע דארף געגרינדעט ווערען אום עס זאל פערענטפערען אט די אלע ניט געוואונשטע ערשיינונגען וועלכע זיינען דא יעצט ביי אונז.

איך זעלבסט בין זעהר ווייניג בעקאנט וואס פאר א מין שולע דארף זיין און איך גלויב אז קיין איינער פון די מעמבערס פון פעראיין ווייסט ריכטיג וואס פאר א מין שולע דארף זיין און פונדעסטוועגען האבען פיעלע געמאכט פאלשטענדיגע רעזאלוציאנען וועלכע זיינען אבגעשטימט געווארען מיט א מאיאריטעט פון 9 געגען 4.

איך האב זיך גראד דערמאהנט יעצט די ביאגראפיע פון שלמה מיימון. ווען ער איז אלט געווען 6 יאהר האט מען מיט איהם געלערענט חומש: „בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" — האט שלמה מיימון געפרעגט: ווער האט בעשאפען גאט? אלס ענטפער האט ער בעקומען פון זיין רבי'ן גוט געשלאגען. איך דענק אז אזא ענטפער דארף מען אונזערע קינדער ניט געבען און קיין בעשטימטען ענטפער אויף דערויף צו א קינד פון 5—6 יאהר קען איך ניט געבען, נור א פעדאגאג וועלכער שטודירט גוט דעם כאראקטער פון די קינדער קען וויסען וואס צו ענטפערען אויף אזעלכע און עהנליכע פראגען. קיינע קאמיטעס, צונויפגעשטעלט פון גלאט מעמבערס זיינען — נאך מיין מיינונג — ניט קאמפעטענט אויסצוארבייטען פראגראמען פאר אזא מין שולע.

דער כאראקטער פון דער שולע דארף דוכט זיך זיין ווי פאלגט: די קינדער אין שולע דארף מען בעקענען איבערהויפט מיט אידישע געשיכ[illegible] שע קולטור און פאלק[illegible] אלע אידישע שרייבע[illegible] אידישע גרויסע מענשען און אין דער זעלבער צייט אין זיי ענטוויקלען דעם נאציאנאליזם און ליעבע צום אידישען פאלק; אויב מעגליך אויך לערנען העברעאיש מעהר אדער ווייניגער. ווארום אויך די אידישע שפראך איז שטארק פערבונדען מיט העברעאיש, יעדער פראסטער איד אפילו וואס קען ניט קיין העברעאיש בענוצט זיך ווילענדיג ניט ווילענדיג מיט פיעל העברעאישע ווערטער. און איבערהויפט דארף די סקוהל טראגען אויף זיך א נאציאנאלען פראגרעסיווען כאראקטער, די קינדער זאלען צוגעבונדען זיין צום אידישען פאלק און אין דער זעלבער צייט אויך זיין פראגרעסיוו.

אוים מיט די שוואכע טרובעס און סטענדס

ענדליך אפערען מיר אייך די קאלומביא

HORNLESS

נור וואס ארויסגעקומען. זייט אפ-טו-דייט.

ליריק $39.80

ענטהאלט 3 דאבל רעקארדס [15 סילעקשאנס] נאך אייער גוסט. $7.80 קעש און $4.00 מאנאטליך.

מיט א שטארקען דאבל ספרינג מאטאר, קלינגט אב די טענער, א צעהן אינטש טורן טייבל, דינסטע טענער ארם און די לעצטע וואטש קייס. העלע צוזאמענבונד, פערלירט ניט קיין פארטס

$29.00, $58.00, $80.00 א. ז. וו.

קליינע אויסצאהלונגען, צופריעדענהייט גאראנטירט.

נארדיקא, באנשי, מערי גארדען, עליס נעלסאן, קובעליק, קאוואלעריע, ביזפאם א. ד. ג. זינגען און שפיעלען נור פאר „דיסק" קאלומביא גראמאפאן.

די „דיסק" סטייל איז די בעסטע. פון יעדע טויזענד מאשינען וואס מיר האבען לעצטען יאהר פערקויפט זיינען 934 געווען די „דיסק" סטייל און פון זיי 887 פון קאלומביא דיסק.

זייט זיכער צי ס'איז א קאלאמביא

אידישע און אנדערע דאבל דיסק רעקארדס, 2 פערשיעדענע סילעקשאנס 85 סענט. איינמאל פרובט די נייע קאלומביא רעקארדס און איהר וועט מעהר קיין אנדערע קויפען. דויערהאפט, פיינער טאן מיט גאלד געפריימט. 2 מינוטענדיגע 19 ס., 4 מינוט. 35 ס. מיר האבען סעקאנד הענד מאשינעס צו בארגיין פרייזעס. אלטע מאשינעס נעהמען מיר אן אין געל. פערציג סטיילס פיאנאס; 30,000 רעקארדס.

WINNIPEG PIANO CO.

295 פארטיידזש עוו. וויניפעג, מאן.

נעקסט צו פעירוועטהערס.

פערלאנגט בוקוואלד'ס ברויט

די בעסטע און ריינסטע, געמאכט אונטער די סאניטאריום לאוס. יעדער איז וועלקאמען צו בעזוכען די בעקער שאפ.

123 Salter Street

Phone St.-Jhon 1655

א. גלאַנץ אין וויניפעג.

דער יונגער טאלאנטפאלער טעריטאריאליסטישער לעקטשורער

א. גלאנץ

קומט ספעציעל פון נויארק אלס גאסט קיין וויניפעג אויף דער איינלאדונג פון דעם ניי געגרינדעטען ס. ט. פעראיין, וואו ער וועט לעקטשורען אין

קווינס האל, סעלקירק עוועניו

זונטאג דעם 11טען פעברואר אום 8 אוהר אבענד, טהעמא:

„דאס אידישע לעבען און טעריטאריאליזם".

מאנטאג דעם 12טען פעברואר אום 8 אוהר אבענד, טהעמא:

די אידישע שפראך, איהר געשיכטע און צוקונפט

טיקעטס 15 סענט.

צו בעקומען אין פיפעלס בוק סטאר, 824 מיין סטריט און ביי אלע חברים פון פעראיין

דער קאָנצערט און באַל

פון דעם „רושען פראגרעסיווען קלוב" וועט שטאטפינדען שבת, 3טען פעברואר, אום 8 אוהר אב. אין מיניוקס האל.

די ארענדזשמענט קאמיטע האט ניט געשפארט קיין מיה צו מאכען דעם אבענד אינטערעסאנט און אנגענעהם. סאנגס, דעקלאמאציאנען און א קאמפאני פון באלאלאיעטשניקעס איז נור איינינע קרעפטע וואס וועלען אנטהייל נעהמען אין דעם אבענד. די פראגראם איז זעהר אן אינטערעסאנטע און דאס פובליקום וועט זיך פיין אמוזירען. טאנצען ביז 3 אוהר אונטער בעסטע מוזיק.

פרייזען פון טיקעטס 1 דאלאר, 75 סענט, 50 סענט און 25 סענט.

דער פראפיט געהט אויף דער לייברערי, וואס דער קלוב וועט ארגאניזירען.

נ. טשערניאַק

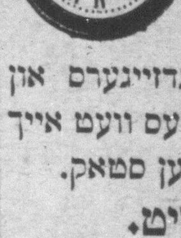

וואטשמייקער און דזשולערער

האט אימפארטירט א גרויסען סטאק פון פערשידענע דזשולערי, וואנדזייגערס און פאקעט זייגערס. קומט, עס וועט אייך לוינען צו זעהן אונזער נייען סטאק.

876 מיין סטריט.

צו פערדענטען אדער פערקויפען

א גראסערי סטאר אין עלמוואוד [589 קארטער סטריט] אין א גוטען ביזנעס נעגענד. צו פעררענטען פאדערט זיך 300 דאלאר קעש, צו פערקויפען — 800 דאלאר קעש. אורזאכע — מוז מופען קיין מוזדושאו.

זיך נאכפרעגען ביי

מר. א. גופיין

21) אין אויבענדערמאהנטען פלאץ.

א. גאלסקי

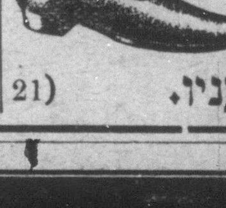

אידישער שוחמייקער מופט פון 242 מעקגרעגאר אין זיין פלאץ

642 אבערדין עוועניו. (21

פאטראנייזט אונזערע אדווערט.

ענדליך וועט אונז געלונגען צו זעהען דעם גרעסטען אידישען ארטיסט פון לאנדאן הערר

יוסף גאלדשמידט

פיעל שרייבען וועגען הערר גאלדשמידט ברויכט מען ניט. ווער עס קען איהם אדער געהערט פון איהם ווייסען זעהר גוט זיין גרויסען טאלאנט אויף דער אידישער ביהנע. א פאאר ווערטער צום פובליקום וואס מיר האבען געהערט וועגען הערר גאלדשמידט. דאס גרעסטע ענגלישע און אויך אידישע צייטונג פון לאנדאן בעוואונדערען זיין גרויסען טאלאנט. ווען מיר וואלטען וועלען איבערגעבען אלע קריטיקען פון די צייטונגען וואלט קיין פלאץ ניט געקלעקט. אויך קענען מיר זאגען דאס אונז וואלט קיינמאל געלונגען אראפצוברענגען הערר גאלדשמידט קיין וויניפעג צו שפיעלען טהעאטער, נור דורך א געלעגענהייט. ה' גאלדשמידט קומט וויזיטען זיינע קינדער, צו דערזעלבער צייט וועט ער געבען איינינע פארשטעלונגען

אין די וואקער טהעאַטער.

פרייטאג און שבת און שבת מאטינע שפיעלט זיך אין די וואקער דאס בעריהמטע שטיק „דהי טהיעף" פון דעם גרויסען אידיש-פראנצויזישען דראמאטורג הענרי בערנשטיין. די פיעסא ווערט געשפיעלט פון בעריהמטע ארטיסטען וועלכע שטעלען פאר די קאראקטערע און די טיפען אזוי קינסטלעריש דאס זיי לאזען א טיפען איינדרוק אויף יעדען צושויער און עס איז זיי שווער צו פערגעסען. מר. ברום פיהרט דורך זיין ראלע אזוי נאטור טריי און אזוי טאלאנטפאל דאס מען ווערט איבערראשט פון זיין שפיעלען.

נעקסטע גאנצע וואך ווערט געשפיעלט א זעהר שעהנע און אמוזירענדע מיוזיקאל קאמעדיע „ליטל מיס פיקס איט" דאס איז א זעהר פרעהליכע קאמעדיע וואס וועט פיעל פערגעניגען פערשאפען די צושויער.

אין ניכען קומט אין די וואקער דער גוט בעקאנטער שוישפיעלער פארבעס ראבערטסאן וועלכער וועט אויפטרעטען איז זיין סוקסעס ראלע אין דער פיעסא „דהי פעסינג אף דהי טהוירד פלאר בעק".

אין די וויניפעג טהעאטער.

נעקסטע וואך ווערט אין דער היים פון די פראמינענטע ארטיסטען — אין די וויניפעג טהעאטער — אויפגעפיהרט א שעהנע פיעסא מיט דעם נאמען „מרס. טעמפל'ס טעלעגראם".

דיא פראמינענטע שוישפיעלער וועלען אין דיעזער פיעסא ציינען זייער טאלאנט, דען זיי האבען גוט צונעפאסטע ראלען צו זייערע כאראקטערע.

אין אלגעמיין האבען די שוישפיעלער זעהר פילע גוטע פיעסען אויפגעפיהרט ביז יעצט און אזוי וועלען זיי אויך ווייטער אויפפיהרען די בעסטע פיעסען וואס עס זיינען פאראן אויף דער ענגלישער ביהנע.

די פאטראנייזער פון דעם וויניפעג טהעאטער וועלען אהן צווייפעל געניסען א פרעהליכען אבענד און גייסטיגען פערגעניגען ווען זיי וועלען נעקסטע וואך אנוועזענד זיין אין טהעאטער.

אין עמפרעס טהעאַטער.

די פראגראם פאר נעקסטער וואך ווי די פראגראם פון די פאריגע וואכען וועט אהן צווייפעל זיין אן איבערראשונג פאר די פאטראנייזער פון דעם עמפרעס טהעאטער. שוין זייט לאנג אז דאס מענעדזשמענט שטרעבט צו אויפהאלטען דעם פרעסטיזש און גוטען נאמען פון דאס טהעאטער און דאס איינציגע וואס זי ווענדעט אן דערצו, איז צו געבען דעם פובליקום אן אבענד פון גייסטיגע פערגעניגען און צו ברענגען אין דעם עמפרעס טהעאטער די בעסטע ארטיסטען וואס געפינען זיך אויף דער וואדעוויל ביהנע.

לעזט אונזערע אדווערטייזמענטס און איהר וועט זיך איבערציינגען אז דאס וואס מיר זאגען איז ריכטיג. אימער געבען מיר דאס בעסטע און דערפאר האבען מיר אזא ערפאלג אין אונזער טהעאטער.

אין גרענד טהעאטער.

א פראכטפאלע פליי וועט אויפגעפיהרט ווערען אין דעם גרענד טהעאטער נעקסטע וואך פון א קינסטלער געזעלשאפט, דאס שטיק „דהי ארידזשינאל קאהען".

די סטיידזש וועט זיין שעהן אכטפאל דעקארירט און די קאסטיומען גלענצענד.

אין אלגעמיין איז דאס גרענד טהעאטער א היים פאר אמיוזמענט און פאלען זינען פון ווארט. דאס נייע מענעדזשמענט שפארט ניט קיין מיה און קיין געלד אום צו מאכען מעהר אינטערעסאנט דאס טהעאטער און אלעס וואס איהר זעהט אין גרענד טהעאטער איז אמוזירענד און פערשאפט אייך גייסטיגעס פערגעניגען. איין מאל בלויז איז נענוג איהר זאלט קומען אין די גרענד טהעאטער אום איהר זאלט זיך איבערציינגען אין דער ריכטינקייט וואס מיר פערשפרעכען.

פיר גוטע שניידער ארבייט ווענדעט זיך

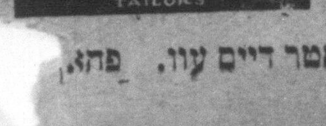

302 נאטר דיים עוו. פהאָ

AMUSEMENTS.

The Walker

CANADAS FINEST THEATRE

פהאן גערי 2520

פרייטאג און שבת און שבת מאטינע

דהי טיעף

פון דעם אידיש פראנצ. דראמאטורג הענרי בערנשטיין.

אב. 25 ס.—$1.50, מאט. 25 ס.—$1.

די גאנצע נעקסטע וואך, מיטוואך און שבת מאטינע, ענגלאנדס גרעסטע זיננער-קאמיקערין עלים לאיד אין דער מיוזיקאל קאמעדיע

„ליטל מיס פיקס' איט".

אב. 25 ס.—$2, מאט. 25 ס.—$1,50.

די וואך פון 12טען פעברואר פארבעס ראבערטסאן אין „דהי פעססינג אף דהי טהוירד פלאאר בעק".

WINNIPEG

די היים פון די פראמינענטע ארטיסטען

היינט און מארגען:

די פלעג ליוטענאַנט

נעקסטע וואך:

מרס. טעמפל'ס טעלעגראַם.

אב. 15 ביז 50 סענט.

מאט. מאנ., דינסטאג, דאנ. און שבת בעסטע סיטס 25 סענט.

Empress

PORTAGE AVE. EAST

WHERE EVERYBODY GOES

DIRECTION SULLIVAN & CONSIDINE

פון מאנטאג, 5טען פעברואר

3 פארשטעלונגען טעגליך — 3 אוהר, 8 אוהר און 9.30

דזשארזש אוגער

דער לענגסטער אקטיאר מיט א קאמפאני ליליפוט

דזשעק דהי דזשייענט קילער

דער שעהנסטער אטרעקשאן וואס איז ווען געזעהן.

וואטערבורי בראס. ענד טעני

די בעסטע מיוזיקאל ארטיסטען אויף דער וואדעוויל ביהנע.

4 פאל־דע־ראל גירלס 4

אין סאנגס, טענץ און פיאנא שפיעלען.

דזשאסי פליין

כאראקטאר קאמיקערין

אניטא בארטלינג

די וועלט בעריהמטע דזשאגלערס

מארשאל'ס פראכטפאלער ארקעסטער.

מאווינג בילדער.

אבענד: 10, 20, 25 און 35 סענט.

מאטינע: 10, 15 און 25 סענט.

Grand THEATRE.

די וואך פון 5טען פעברואר

אונזער פראמינענט סטאק קאמפאני

אין א פראכטפאל שעהנער פליי

די אָרידזשי־ נאַל קאָהען.

מאטינע 10 און 20 סענט.

דינסטאג, דאנערשטאג און שבת

אבענד 10 — 20 — 30 — 50 סענט.

BIJOU THEATRE.

היינט און אלע טאג ערשטער נאנג פון פאטא פלעים

פראגראם ווערט געביטען מאנטאג מיטוואך און פרייטאג.

שעהנע סאנגס ווערט געזונגען.

א ריכטיגער טהעאטער וועלכער גיט א ריכטיגע שאו.

ROYAL THEATRE

הויכע קלאס בילדער און נייעסטע סאנגס

פראגראם געביטען 3 מאל א וואך

ELITE THEATRE

[...]אר. פארטיידזש און סמיטה

הויכע קלאס בילדער. (2615

[...]אגראם געביטען 3 מאל א וואך.

WINNIPEG COAL CO. 834 MAIN STREET

קאהלען און קאק. ריינע קאהלען, פולע וואג.

PHONE ST. JOHN 500

83

ווען איהר ווילט גוט בעהאנדעלט ווערען ביי עדעמס קוילען

13—7 דערמאהנט דעם „קענעדער איד".

North End Realty Co.

I. Cooperstock & A. Avrin, Prop.

איידער איהר קויפט א הויז לוינט זיך אייך צו וויסען פריהער אונזערע בארגיינס אין הייזער און אין לאטס. מיר האבען א גרויסען אויסוואהל פון אלערליי פראפערטיס, וואונדערבארע בארגיינס. [1313

482 SELKIRK AVE. PHONE ST. JOHNS 1354

NORTHERN CROWN BANK

הויפט אפיס אין וויניפעג

מזומן קאפיטאל	$2.200.000
גוט שטעהענדער ס״ה	$17.000.000

יעדער דארף האבען א סייווינג אקאונט! איהר קענט עפענען א סייווינג אקאונט מיט 1 דאלאר. עסקא ווערט צוגערעכענט האלב יעהרליך

פרעזידענט: סיר ד. ה. מאקמיללאן

דזשענעראל מענעדזשער: ראבערט קאמפבעלל

דירעקטאר: האנ. ד. ס. קאמעראן, לייטנ. גאוו. אף מאניטאבא.

בראנטש --- קארנער סעלקירק אַווע. און מיין סט.

וו. ס. ריטשארדסאן, מענעדזשער.

ספעשיל נאטיס צו שניידערס און פאריערס

איך האב גראדע ערהאלטען מיין פאל סטאק אין פערזיאן לאמסקינס און אטטערס. די לאמס אימפארטיר איך זעלבסט דירעקט פון יוראפ און זיינען שעהנע סחורה און ביים גלייכען פרייז די אטטערס האב איך אין נאטירליכע קאלארס און אויך געפלענדעט אויף פערשידענע פרייזען. קומט גלייך און קלויבט וואס איהר ברויכט.

R. S. ROBINSON, 171 JAMES STREET — IMPORTER AND EXPORTER OF RAW AND DRESSED FURS — PHONE MAIN 2311

ווילט איהר אייער פערד זאל האבען די ווערטה ווי א פרינץ זיך רופען, דאן זאלט איהר קויפען אין דער

נארטה וועסט הארנעס שאפ

און גוטע הארנעס געבען א כאפ, אייער פערד וועט דאן אויסזעהן גרויסארטיג און שעהן.

The North West Harness Shop — 73 דערבי סט. י. בעקער, פראפ.

עסט

שיקאגא'ר סמוק פלייש, קארנביעף און צונגען.

פרישע וויניעס, געסמוקטע סעמין,

לייכטע לאנטשעס, פרוכט און סאדא וואסער.

ס. מארגאלים

13—6

260 דאפרין עוועניו, (מיניוקס האל).

BUSTER BROWN CLOTHING CO.

Brofstein & Clark, Props.

מאנופעקטשורערס פון האלסייל קלאדינג פון די בילינסטע צו די בעסטע. ספעשיליסטס פון יוטס, באיס און קינדער פיין קלאדינג און מענער פענטס. דזשאבערס, האלסיילערס, רייטיילערס און פעדלערס וועלען מאכען געלד.

895 Main Street.

א פראקטישער בוק־קיפער

זוכט שטונדען ארבייט.

זיך פרעגען ביי

י. שולמאן, 475 פלארא עוועניו

Northern Wine Co.

215 מארקעט סט. אקעגען סיטי האל.

פהאן גערי 2187

פ. דרוקסמאן, לעווין און טאבאיעס, פראפרייטארס.

האבען אויסגעפיקסט איינע פון די שעהנסטע און בעסטע ליקער סטארס. אלע סארטען וויינען, שנאפסען און ביר תמיד אין סטאק. בעסטע קוואליטעט, מעסיגסטע פרייזען. ספעשיל [...] פיר שמחות. ארדערס פינקטליך [...] עליוערט.

פאטראניזט א[...]ערע ארווערט.

מצה של פסח

קומט און איבערציינט אייך ווי עס ווערט געמאכט ריינע, זויבערע מצה, זעהט מיט אייערע אויגען וועגען כשרות בהשגחת הרב דפה. די 10 טויזענד דאלאר מאשינען ארבייטען פראכטפאל

מאקאראנעס און פאטייטא מעהל קריגט איהר ביי מיר.

N. SEGAL

610 DUFFERIN AVE. Winnipeg.

ב. טשערניאק איז מודיע אלע זיינע קונים, אז אויך היינטיגעס יאהר וועט ער פערקויפען גוטע, זויבערע און כשר'ע מצה ווי פאר א יאהרען צו בילינסטע פרייזען. אויך קומט מיר אן מצות פון די סטייטס. 262 סעלקירק עוו.

צו יעדער צייט קריגט איהר ביי מיר ספרים, טליתים, אויך ביכער אויף פראקאט.

יונה זלאטניקאוו

43 — 558 מאניטאבא עווניו